

שולחן ערוך בש"ע אור"ח סי' קי"ט ס"ד ש"ץ שגמר גואל ישראל ושכח ולא אמר
עננו לא יחזור אפילו אם עדין לא גמר רק רפאנו ואם חזר ברכה לבטלה היא עכ"ל.

וכוננתו פשוטה שר"ל שגמר גואל ישראל ושם היה לו לומר עננו ושכח ולא אמרו והתחיל רפאנו
וגמרה לא יחזור אלא יאמר בש"ת. והרב כנה"ג ז"ל פתב שט"ס נפל בש"ע ובמקום שגמר גואל
ושק אל צ"ל שגמר י"ח.

ולא ידעתי מאי דחקיה פדי להטעות הספרים והגהתו אחר המ"ח ר אין לה שחר פאשר יראה
המענין. וראיתי לו ז"ל שם שכתב שת"ח אחד היה סובר שעננו אומרים אותו בתוך גואל ישראל
והאריך לסתור דברי הת"ח הנז' ותמהני מהרב ז"ל שנטפלנ להביא דברי הת"ח הנז' ולסתור
דבריו שאינם אלא דברי בורות.

כמו שראיתי לו ז"ל בהלכות יו"ט שהביא דברי מי שיהיה אומר שאין ע"ת אלא אם חל יו"ט
בחמשי וששי אבל אם חל בששי לבד אסור לבשל אפי' ע"י ע"ת ודברים הקים כמו אלו אין ראוי
לדבר בהם וכ"ש להעלותם על ספר : פתב הרט"ז ז"ל באור"ח סי' ר"י סק"א וז"ל.

והשומה פחות מרביעית נ"ל דיין שרף שבמדינתנו אינו בכלל זה דבזה א"א לשמות רביעית
הלוג שהוא ביצה ומחצה וא"כ אזלי בתר שיעור השתיה לרוב ב"א בזה וראיה לזה מדאיתא
ברבינו יונה מביאו ב"י לענין בריה דיש חילוק דאם הוא דבר שדרף לאכלו עם הגרעין חשבין
עם פזית וכו' ה"נ ניזיל בתר דרף העולם ותו ראיה מריש פ' המוציא יין דאמרינן שם יין פדי
מזיגה ומפרשי פדי רובע רביעית שאם תמזגנו יעמוד על רביעית והוא שיעור פוס של ברכה
ואמר רבא לענין שבת פיון דבעינו מדי דחשיבא והא נמי חשיב פי' דחשיב לצרופי ביה מייא הרי
לפנינו אע"ג דאין שם רביעית פיון דראוי למזוג בו מים עד רביעית ה"ן פיון שרף שאם שומה
פדדף שבני אדם שותים בפעם א' או אפי' בשתי פעמים פשאין הפסק ביניהם פשיעור שתית
רביעית פדאיתא בסי' תרי"ב דבהא מצטרפין שתי השתיות להדדי לכשיעור דאז אע"פ שאין שם
רביעית הלוג מ"מ פיון שראוי למזוג מים וישתה רביעית וא"א לשמות רביעית לסתם אדם קרינן
ביה שפיר ושבעת ובלא"ה צד דבנ"ר א"ץ רביעית דהא התוס' מספקא להו בזה נוכל לסמוך
ולומר דה"ל פאלו שתה רביעית פיון שרף וחיוב בברכה אחרונה כנלענ"ד.

עכ"ל הרט"ז ז"ל : ואמת אגיד שכשקמדת דברי הרט"ז ז"ל עמדת מרעיד והיטב חרה לי ולא
יכולתי להאמין שהדברים הללו יצאו מפי הגאון הרט"ז ז"ל שפולם דברים שאין להם שחר ולא
ניתנו ליאמר וכ"ש ליכתב וקודם חפשי באמתחות האחרונים אם הביאו דברי הרט"ז ז"ל ואם
אמרו עליהם פלום אמרתי אדברה וירנח לי מה שתמהתי עליו תחלה הראיה שהביא ממ"ש רבינו
יונה בענין הבריה דמה דמות יערוך לענין זה עם הבריה ואם היה רוצה להביא ראיה פענין
הברכות דאזלינן בתר ב"א הרי יש לנו פמה עניינים כמו בענין הקביעות דאמרו הפוס' דיש דבר
שדרף לקבוע עליו ויש שאין קובעין עליו.

אדעתא דהכי נטעי להו אינשי ואדעתא דהכי לא נטעי וכיוצא בדברים הללו דאזלינן בתר ב"א
בענין הברכות ומדוע לא מצא הרב ז"ל כי אם המציאה הזאת של הבריה שאין לה דמות עם
השיעורין ששערו חז"ל דבשלקמא לענין הברכה כפ' קיי"ל דדבר שנאכל עם הגרעין צריך לאכלו
עם הגרעין פדי שיקרא בריה ויברך ברכה אחרונה לדברי הירוש' ואם הסיר ממנו הגרעין הרי
לא אכל בריה שלמה אבל בענין השיעורין מעולם לא שמענו ולא ראינו שום חילוק ולא אשתמיט

שום פוסק להשמיענו פזאת דאזלי ב"ת ב"א לענן השיעורין אלא מה ששערו חז"ל הוא שנה בכל הדברים.

ומה שהביא ראיה מהוצאת שבת מה ענן שמיטה אצל הר סיני מה ענן שבת אצל הברכות ואדרבא מדברי הגמ' יש סתירה לדבריו שדקדק בלשונו רבא לענן שבת פיון דבעינו מדי דחשיב וכו' דמשמע דוקא לענן שבת הוא דחשבינו רובע רביעית פאלו הוציא רביעית אבל לעננינים אחרים כמו לענן הברכות לא והטעם לפי שלענן הוצאת שבת מאי דבעינו הוא שיהיה והדבר שהוציא חשוב מצד עצמו ורובע רביעית נקרא דבר חשוב לפי שמצניעים אותו לעשות ממנו רביעית ע"י מזיגת מים אבל לענן הברכות מאי דבעי' הוא שישתה פשיעור ששיערו חז"ל שהוא רביעית וכ"ז שלא שתה פשיעור אסור לברך ברכה אחרונה.

ונאנחנו נשאל את הרב ז"ל מ"מ"ן אם הראיה שהביא מן ההוצאה היא ראיה א"כ גם הינו אם שתה ממנו רובע רביעית ותחייב בברכה אחרונה וזה לא מצנינו וגם הרב ז"ל לא אמרה למלתי' אלא ביי"ש.

ואם הסברא שהסביר היא סברה אלימתא בענן יי"ש א"כ לא נצטרך עוד לאותה ראיה מהוצאה. ומסוף דברי הרב שכתב ובלא"ה יש צד דבנ"ר א"ץ רביעית דהא התוס' מספקא להו וכו' נראה דגם הרב ז"ל מספק"ל בסברא זו אם היא אלימתא לסמוך עליה וצריך סעד לתומכה וסמוכות עשה לה מדברי התוס' דמספקא להו בברכה בנ"ר אם צריך רביעית וכתב הרב ז"ל בזה נוכל לסמוך ולומר דר"ל פאלו שתה רביעית ביי"ש ותחייב בב"א.

מי ראה פזאת מי שמע פאלה לעשות סמוכות לברך ברכה שא"ץ שהוא פנושא ש"ש לבטלה לצד שתאמר שהוא פטור ומן הראוי היה לומר שלא ישתה יי"ש אלא בתוך הסעודה פיון שאינו יכול לשנות פי אם פחות מרביעית וכדי להסתלק מןהספק כמו שעשו הפוסקים בעניינים אחרים.

סו"ד שדברי הרט"ז ז"ל הללו בפומבי ובפרהסייה אוכל לומר שכתבם בלי השגחה. שוב אח"ך מצאתי להרב מאמ"ר שהביא דברי הרט"ז הללי ותמה עליו ע"ש.

והסברא שכתב הרט"ז ז"ל מחו לה אמוחא הרב מג"א ז"ל ואחרונים אחרים יעניין בספריהם: כתב הרב כנה"ג באור"ח סי' רצ"ב ז"ל, ונוהגים באשכנז וכו' נ"ב אמר המאסף לכאורה נראה דכ"ש פשחל שבת ביום שאלו היה חול לא היו אומרים תחנה שאין אומרים צדקתה וכ"כ הרי"ץ בן גיאת הביאו רבינו בעה"ט בי"ד סי' ת"א וצריך לחקור למה לא ביארו פאן רבינו ב"ה ז"ל ועוד צריך לחקור שרבינו אז ז"ל כתב בספרו הקצר פלשון הזה אם חל יום שאלו היה חול לא היו אומרים במנחה נפ"א אין אומרים צדקתה ע"כ ונראה מדבריו שאם חל ביום שאלו היה חול לא היו אומרים במנחה נפ"א אע"פ שביום א' למחרתו א"א נפ"א אומרים צדקתה עד פאן (תי' עד פאן ט"ס) ונמצא שדעת רבינו ב"ה ז"ל נדעת רבינו ב"י ז"ל מחולקים מן הקצה אל הקצה.

ואומר אל שמתלוקתם תלוי באמירת צדקתה שלטעם שכתב הרב שר שלם ז"ל והוא טעם הרי"ץ ו' גיאת ז"ל שתקנו לומר צדקתה מפני שמת משה רבינו באותה שעה והוא צדוק הדין אם השבת הוא מהימים שאם חל בחול אין אומרים תחנה ה"ה שאין אומרים צדקתה שהוא צ"ה אבל מפני שאין אומרים תחנה ביום ראשון אין להניח מלאומרו ולאותם מדרשים שמוכיחים שלא מת משה בשבת ומה שאומרים צדקתה הוא מפני הרשעים שחוזרים לגהנם במוצאי שבת אין ראוי למנוע שלא לאמרו אלא בחל יום ראשון ביום שאין בו תחנה אבל אם השבת הוא מאותם ימים שאם

חל בחול אין אומרים תחנה מאיזה טעם נמנע עצמנו מלאמרו וקרוב בספרו הקצור תפס סברת וטעם רב שר שלם ז"ל עיקר ומ"ש, ריב"ה ז"ל ונוהגים באשכנז פשאין תחנה ביום ראשון שאין אומרים צדקתה נמשך למה שפתב למעלה מזה ומה שאומרים צדקתה בשביל הרשעים שחוזרים לגהנם במ"ש וע"ז פתב ונוהגים באשכנז וכו' פאלו אמר ועפ"ז נהגו באשכנז וכו' ולפי זה מנהג אשכנז דוקא פשחל ביום שביום א' שלאחריו הוא שאין אומרים אותו אבל אם השבת הוא מאותם הימים שאין אומרים אותו (יש פאן חיסור לשון) ולפי"ז מה שפתב ריב"ה ז"ל בהלכות ר"ח ובהלכות אבלות דברי הרי"ף נ' גיא"ת ז"ל משמיה דהרי"ף אמר פן ולמה לא ס"ל ולמה נראה שפינו במחזור רומניא ז"ל אם הנה ר"ח ביום א' נהגו שאין אומרים צדקתה לפי דעת האומר שהוא צ"ה בעבור הרשעים שחוזרים לגהנם ובר"ח אין חוזרים אבל אם אין ר"ח ביום א' אומרים צדקתה ע"כ והחר"ד אבודרהם שפטר טעמו של רב שר שלם גאון וכתב שאין אומרים אותו בשבת שאם חל ביום שאם הנה חול לא היו אומרים תאנה רצה לחוש לדברי רב שר שלם אע"פ שפטר את טעמו וכו'.

עכ"ל הרב כנה"ג ז"ל. ושוטא דמר לא ידענא ודבריו נפלאו ממני דהיכא רמינא בלשון הש"ע שאם חל ביום שאלו הנה חול היו אומרים נפ"א אע"פ שביום א' למחרתו אין אומרים נפ"א אומרים צדקתה שהרי לשון הש"ע הוא פ"ה אם חל ביום שאלו הנה חול וכו' וזה הלשון הוא כולל בין אם הנה מצד עצמו של יום בין אם הנה מצד שהוא ערב של יום שאין בו נפ"א ומאן שם ליה ומאן פלג ליה להרב כנה"ג ז"ל לומר דלא איירי הש"ע אלא ביום שמצד עצמו של יום אין בו נפ"א.

ולא עוד אלא שעשה מחלוקת בין רבינו בעה"ט ובין מר"ן בש"ע מן הקצה אל הקצה וחרז מדבריו הראשונים שפתב שמ"ש רבינו בעה"ט אם הנה ערב יום שאין בו תחנה אין אומרים צו"ץ אתי בק"ו מניה דכ"ש אם הנה מחמת עצמו של יום ולמה חזר מסב"א זו בלי הכרח ועשה מחלוקת מן הקצה אל הקצה בין בעה"ט ובין מר"ן בש"ע והנה לו לעמוד בסברתו ויאמר (לפי הבנתו בש"ע) אבל מדברי הש"ע נראה דדוקא אם הוא מחמת עצמו של יום וכו' ולא יהיו חלוקים מן הקצה אל הקצה.

ועוד מ"ש דלטעם שמת משה באותה שעה והוא צדוק הדין אין להניח מלאמרו אלא ביום שאין בו תחנה מחמת עצמו של יום אבל מפני שהוא ערב יום שאין בו תחנה אין להניח מלאמרו הוא דגזרה בלי טעם דמאי שלא נהרי נפ"א אין אומרים בערב יום שאין בו תחנה וא"כ ה"ה צדוק הדין.

ומ"ש בפירושו אחרון בדברי בעה"ט הרב ד"מ הני תיובתיה שהרי עמ"ש הטור ונוהגין באשכנז וכו' פתב הרב ד"מ ז"ל כ"ה במרדכי דף ר"ס ע"ד ובמנהגים שלנו בכל יום שאם אירע בחול לא הנה בו תחנון אם אירע בשבת א"א צו"ץ וה"ה אם אירע ביום א' וכן הול בהג"מ פ"ב (ט"ס וצ"ל פ"ה) דתפלה עכ"ל הרי דהרב ד"מ עמ"ש הטור דבערביום שאין בו תחנון אין אומרים צו"ץ הביא מהמנהגים שכתבו שכל יום שאם אירע בחול לא הנה בו תחנון אין אומרים צו"ץ וה"ה אם אירע ביום א' אין אומרים צו"ץ והוא כמ"ש הרב כנה"ג בפירושו הראשון והוא האמת דאיתי מניה בק"ו אם הנה מחמת עצמו של יום.

וזה לשון הגמ' שהביא א והוא בפ"ה מה' תפלה אות ש' בסוף הלשון וכל תפלת מנחה שאין בה נפ"א פנגדו בש' אין אומרים צדקתה אם אירע ביום שהוא עכ"ל. הרי דלשון הג"מ הוא פלשון

הש"ע והבין בו הד"מ שהוא כולל בין אם הנה מחמת עצומו של יום בין אם הוא ערב יום שאין בו נפ"א ודלא כמו שהבין הרב כנה"ג ז"ל בלשון הש"ע ומה שהביא הרב כנה"ג ז"ל ממחזור רומניא אחר המס"ר לאו שמה מתיר דמחזור רומניא אזיל לשיטת שאר פוסקים דדין זה שאין אומרים צו"ן במנחה של שבת אינו אלא בער"ח לפי שהוא בעבור הרשעים שחוזרים לגהנם במוצ"ש ובר"ח אין חוזרים ולכן בער"ח אין אומרים צו"ן לפי שבמוצ"ש שהוא ר"ח לא יחזרו לגהנם אבל בשאר שבתות אפילו אם היו ביום שאם הנה חול לא הנה בו תחנון מצד עצומו של יום או מצד שהוא ערב יום שאין בו תחנון אין מבטלין אמירת צו"ן כמו שהובאה סברא זו במרדכי ע"ש.

סו"ד שכל דברי הרב כנה"ג ז"ל בדבור זה שגבו ממני וצריכים לי תלמוד. ודו"ק: הרב כנה"ג ז"ל באור"ח סי' רצ"ח בהגה"ט בתחלת הסימן הביא לנו מ"ש בס"ח ז"ל במ"ש לא יקח עץ ושמו קה"ן בל"א להדליק ולברך עליו מפני שריחו רע ואז צריך ריח טוב להריח עכ"ל הס"ח.

וכתב עליו הרב כנה"ג ז"ל ז"ל אמר המאסף פירושן של דברים משום דמחזי דמברך על הבשמים משום הריח רע ולא מנכר מפני שהנפש פואכת מיציאת שבת עכ"ל. ושרי ליה מאריה שהניח הפירוש הפשוט והאמתי בדברי הס"ח ז"ל דרך רחוקה שהפירוש הפשוט הוא שבמוצאי שבת צריכים אנו לריח טוב מפני שהנפש פואכת מיציאת השבת ואותה אנו מבקשים להיות לפנינו ריח טוב בעת ובעונה הזאת ולזה תקנו לנו חז"ל לברך על הבשמים כמו"ש ואיך נביא לפנינו ריח רע? ודו"ק: כתב מר"ן בש"ע אור"ח סי' תקכ"ז בסעי' י"ז ז"ל התחיל בעסתו ונאכל העירוב גומר אותה עסה וה"ה אם התחיל לבשל שגומר אותו תבשיל שהתחיל אפה ולא בשל או בשל ולא אפה ונאכל העירוב או אבד מה שנעשה בהיתר אפילו נתפונן בו לצורך יו"ט יכול הוא להניחו לשבת ולבשל מכאן ואילך ליו"ט עכ"ל.

ופירושא דהאי מלתא דבסעיף י"ז מייירי דעדין לא בשל ולא אפה לא לשבת ולא ליו"ט והתחיל בעסתו לצורך שבת ונאכל העירוב שיכול לגמור אותה עסה שהתחיל וה"ה אם התחיל לבשל ונאכל העירוב שגומר אותו תבשיל ולא יוכל לבשל או לאפות עוד לצורך שבת שפבר נאכל העירוב.

ובסעיף י"ט מייירי שפבר בשל או אפה לצורך יו"ט ונאכל העירוב שיכול להניח מה שבשל או אפה לצורך יו"ט לשבת פון שנעשה בהיתר ומכאן ואילך יאפה או בשל לצורך יו"ט ומקור דין זה נובע מדברי הראב"ד ז"ל עמ"ש הרמב"ם בפ"ו מהלכות יו"ט הלכה ה' ז"ל וצריך שיהיה עירוב זה מצוי עד שיאפה וכו' ואם נאכל העירוב או אבד או נשרף קודם שיבשל או יאפה ה"ז אסור לאפות ולבשל ולהחם אלא מה שהיא אוכל ליו"ט בלבד התחיל בעסתו או בתבשילו ונאכל העירוב או אבד ה"ז גומר עכ"ל.

וע"ז כתב הראב"ד ז"ל א"א נ"ל שאם אפה ולא בשל או בשל ולא אפה וכו' והוא מ"ש הש"ע בסעיף י"ח והה"מ ז"ל קלסיה שכתב ז"ל וצריך שיהיה עירוב זה וכו' במשנה אכלו או נאבד לא יבשל עליו לכתחלה ובגמ' אמר אביי נקיטינן אם התחיל בעסתו ונאכל עירובו ה"ז גומר.

ובשגות א"א נ"ל שאם אפה וכו' וסברא נכונה היא שמה שנעשה בהיתר אפילו נתפונן בו לצורך יו"ט יכול להניחו לשבת ולבשל מכאן ואילך ליו"ט עכ"ל הה"מ ז"ל. הן אמת שהנסחא שיש בספרים בדברי הראב"ד נ"ל שאם אפה ולא בשל או בשל ולא אפה היא פחותה לשינים דמה רצה

לומר הרֶאָב"ד ז"ל בדבריו הללו שא"ס אפ"א ול"א בש"ל א"ו בש"ל ול"א אפ"ה דכיון שְׁפָל פְּנוּנָתוֹ היא לומר שאם אָפָה או בִּשְׁל לְצוּרָה יו"ט וְנֶאֱכַל הָעִירוֹב קוֹדֵם שִׁיעוּשָׁה צָרְכֵי שִׁבְתָּ שִׁיכוּל לְהַנִּיחַ מֵהַ שִׁבְתָּ לְיו"ט לְשִׁבְתָּ וְלַעֲשׂוֹת מִכָּאן וְאֵילָּה לְיו"ט א"כ הִיל"ל שִׁאֵם אָפָה וּבִשְׁל לְיו"ט מֵהַ שִׁיעוּשָׁה בְּעוֹד שִׁהְעִירוֹב קִיָּים מוֹתֵר לְהַנִּיחוֹ לְשִׁבְתָּ וּמֵהַ הִלְשׁוֹן אוֹמְרֵת שִׁאֵם אָפָה וְלֹא בִּשְׁל וְכו'.

וכן ראיתי להרב הלבבוש ז"ל שתיקן הלשון וכתב ואם אָפָה או בִּשְׁל לְיו"ט וכו'. וכן ראיתי להרב לח"מ ז"ל שכתב על גְּנוּסְחָא זו וְנ"ל וְצָרִיף שִׁיְהִיָּה עִירוֹב וכו' פְּתַב הָרֶאָב"ד ז"ל ג"ל שִׁאֵם אָפָה וְלֹא בִּשְׁל וכו' אֵין לְשׁוֹן הָרֶאָב"ד מְדוּקָדָק כָּלֵל דְּהוּ ל"ל בִּשְׁלֹא אִשָּׁה וְלֹא בִּשְׁל לְצוּרָה שִׁבְתָּ שִׁמָּה שִׁיעוּשָׁה לְצוּרָה יו"ט בְּעוֹד הָעִירוֹב קִיָּים מְהִינֵי וְלָמָּה נִקַּט שָׂא פֶּה וְלֹא בִּשְׁל או שִׁבְשָׁל וְלֹא אָפָה אֵין לְדָבָר זֶה טַעַם וְגַם וְנִרְאֶה שֶׁהוּא הִשִּׁיג עַל רַבֵּינוּ ז"ל מִפְּנֵי שֶׁמִּלְשׁוֹנוֹ נִרְאֶה שֶׁמִּכְחַיֵּשׁ לוֹ בֵּין זֶה שִׁבְתָּ וּלְבִשְׁל כָּל שֶׁהוּא צָרִיף לְבִשְׁל דְּמִשְׁמַע מֵהַ שִׁיעוּשָׁה לְבִשְׁל בֵּין לְשִׁבְתָּ בֵּין לְיו"ט וְאֶפְשָׁר לְיִישָׁב דְּבָרֵי רַבֵּינוּ ז"ל דַּר"ל דְּלֹא אָפָה כָּלֵל דְּצָרִיף שִׁיְהִיָּה עִירוֹבוֹ קִיָּים עַד שִׁיעוּשָׁה כָּל מֵהַ שִׁיעוּשָׁה לְשִׁבְתָּ אַע"פ שֶׁשִׁיעוּשָׁא לְצוּרָה יו"ט וְכֵן הֵבִין דְּבָרָיו ה"ה ז"ל.

עכ"ל הרב לח"מ ז"ל. וְאֵינִי הַפְּעוּט מְצֵאתִי בְּסִפְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּפוּס חֲדָשׁ שִׁאֵינָה פְּתוּבָה גְּנוּסְחָא זֹאת בְּדָבָרֵי הָרֶאָב"ד אֶלָּא כִּף פְּתוּב ג"ל שִׁאֵם אָפָה וְנֶאֱכַל הָעִירוֹב או אֶבֶד מֵהַ שִׁיעוּשָׁה בְּעוֹד שִׁהְעִירוֹב קִיָּים מוֹתֵר לוֹ לְשִׁבְתָּ.

ותל"מ.

ומהתימא על מר"ן ז"ל שלא נתעורר בזה והעתיק בשלחנו הטהור הגְּנוּסְחָא כְּמוֹת שֶׁהִיא בְּסִפְרֵים יְשָׁנִים דְּלְכַאוּרָה אֵין לָהּ מוּבָן וְהִיָּה לוֹ לְתַמְנֵן אוֹתָהּ הֵן אֵמֶת שֶׁעַל צַד הַדוּחָק יְכוּלִים אֲנִי לְפָרֵשׁ דְּכַוֵּנָת הָרֶאָב"ד הִיא דְּדוּקָא אִם עֲשֵׂה אַחַד מִצָּרְכֵי יו"ט או הָאֶפְיָה או הַבִּישׁוּל וְנֶאֱכַל הָעִירוֹב הוּא שִׁיכוּל לְהַנִּיחַ מֵהַ שִׁבְתָּ או מֵהַ שִׁבְשָׁל לְשִׁבְתָּ וְיֵאָפָה או יְבִשְׁל מִחֲדָשׁ לְיו"ט אֶבֶל אִם עֲשֵׂה כָּל צָרְכֵי יו"ט בְּאֶפְיָה או בְּבִישׁוּל אֵין לוֹ רְשׁוּת לְהַנִּיחָם לְשִׁבְתָּ וְלַעֲשׂוֹת מִחֲדָשׁ כָּל צָרְכֵי יו"ט וְהַטַּעַם לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם הוּא דְּבִשְׁלֵמָא אִם לֹא עֲשֵׂה לְצוּרָה יו"ט אֶלָּא הָאֶפְיָה או הַבִּישׁוּל כֵּינֵן דְּסוּף סוּף יֵשׁ לוֹ לְטָרוּחַ לְצוּרָה יו"ט בְּאֶפְיָה או בְּבִישׁוּל אֲגַב הָאֶפְיָה שְׁטוּרַח בָּהּ לְצוּרָה יו"ט יְכוּל לְטָרוּחַ ג"ד בְּבִישׁוּל שֶׁכָּבֵר עֲשֵׂה וְכֵן בְּהַפָּדָ אֶבֶל אִם עֲשֵׂה כָּל צָרְכֵי יו"ט בְּאֶפְיָה וּבְבִישׁוּל כֵּינֵן דְּאֵין לוֹ כְּמָה לְטָרוּחַ לְצוּרָה יו"ט אֵינוֹ יְכוּל לְהַנִּיחַ מֵהַ שִׁיעוּשָׁה לְצוּרָה יו"ט לְשִׁבְתָּ וְיִטְרַח מִחֲדָשׁ לְצוּרָה יו"ט שִׁזָּה נִרְאֶה הָעֵרְמָה.

האמנם אם הָיָה הַחֲזִילוּק זֶה אֵמֶת הו"ל לְפוּסְקִים לְהַשְׁמִיעֵנוּ כְּזֹאת וְלֹא הָיוּ סוּתָמִים דְּבָרֵיהֶם אֶלָּא וְדָאֵי נִרְאֶה שֶׁכָּל עֲנִין מוֹתֵר. וצ"ע וְהַפִּירוּשׁ שֶׁפִּירֵשׁ בְּדָבָרֵי אַבְיֵי הוּא מְגוּמָגָם בְּתַכְלִית הַגְּמוּגוּם כְּאֲשֶׁר יִרְאֶה הַמַּעֲיִין עוֹד בָּהּ שְׁדִין זֶה שֶׁהִבִּיאוּ הַפוּסְקִים בְּמֵי שֶׁנֶּאֱכַל עִירוֹבוֹ אַחַר שֶׁהִתְחִיל צָרְכֵי שִׁבְתָּ דִּיכוּל לְגַמּוֹר מֵהַ שֶׁהִתְחִיל בְּהִתֵּר הוּא חֶסֶר מִן הַש"ס דְּמִקּוֹר דִּין זֶה הוּא מִדְּבָרֵי אַבְיֵי דְאָמַר הַתְּחִיל בְּעִיסָתוֹ גּוֹמֵר וּלְפִי דְּבָרֵי הַט"ז וּפִירוּשׁוֹ לְדַעְתּוֹ הָרֶאָב"ד אַבְיֵי לֹא אֵינִי כָּלֵל בְּדִין זֶה דְּלְפִי פִירוּשׁוֹ אַבְיֵי אֵינִי בְּמֵי שִׁבְתָּ לְצוּרָה יו"ט שִׁיכוּל לְהַנִּיחַ מֵהַ שִׁבְתָּ לְיו"ט לְשִׁבְתָּ וּא"כ דִּין זֶה שֶׁל מֵי שֶׁנֶּאֱכַל עִירוֹבוֹ אַחַר שֶׁהִתְחִיל צָרְכֵי שִׁבְתָּ שִׁיכוּל לְגַמּוֹר מֵהַ שֶׁהִתְחִיל בְּעוֹד הָעִירוֹב קִיָּים מֵהִכֵּן מְקוּרוֹ חוֹצֵב וְלֹא נוֹכַל לומר שֶׁהָרֶאָב"ד שִׁיעוּשָׁה הַפִּירוּשׁ הִנֵּה בְּדָבָרֵי אַבְיֵי לְפִי דְּבָרֵי הַט"ז מְכַחֵשׁ דִּין זֶה חֲלִילָה לָנוּ לומר כִּף דָּא"כ לֹא הִנֵּה שֶׁתִּיק מִנִּיהַ וְהִיָּה מְגַלָּה לָנוּ דַּעְתּוֹ.

והיותר תמקה על הרב ט"ז ו"ל ששפך פאש תמתו על הרב הלבוש וכתב עליו שדבריו סותרים זא"ז דברי שא לא התיר אלא לאותה עסה ובסיפא התיר לאפות מחדש ליו"ט וכו' זהו הפלא ופלא וירד פלאים דמה ענגן מ"ש הרב הלבוש ברישא עם מה שכתב בסיפא דברי שא מייירי שעדין לא עשה שום דבר לצורך יו"ט והתחיל בצרכי שבת בעוד שהעירוב קנים שיכול לגמור אותה עסה שהתחיל דוקא ולא יותר שזה אין לו תיקון לפי שעדיין לא עשה, שום דבר לצורך יו"ט שנאמר שיניחהו לשבת.

ובסיפא מייירי שפבר עשה צרכי יו"ט וכו' מצינו לו תיקון שיניח מה שהכין ליו"ט לשבת ולעשות מחדש לצרכי יו"ט ומה ענגן רישא לסיפא עד שכתב שדבריו סותרים זא"ז ועוד כתב שערבב וכו' ואחר הפתח"ר מפבוד תורתו הנפלאה הוא הוא שערבב ודברי מר"ן בש"ע ודברי הלבוש במאננים ישאו יחד ושקולים הם אלא שבמקום מ"ש הש"ע אפה ולא בשל הרב הלבוש תיקון לנו הלשון וכתב ואם אפה או בשל וכו' ומה לו להרב ט"ז כי יזעק על הלבוש ולא על הש"ע.

וכד ננים ושכב אמרה הרב ט"ז להאי, מלתא ואפשר שאיזה תלמיד טועה פתב דברים אלו בספרו אחר שכתבתי חפשי בספרי האחרונים ומצאתי להרב מאמ"ר ו"ל שהביא דברי הט"ז הללו וכתב סתמא שלא נתחוררו דבריו אלה ה בעיניו והקשה מה שהקשיתי עליו שדברי הרב הלבוש הם הם דברי מר"ן בש"ע ועמ"ש שדברי הלבוש סותרים זא"ז פתב דברי שא מייירי שפבר סער סעודת יו"ט ואין לו מה לעשות עוד לצורך יו"ט ואני עני פתבתי שעדין לא עשה שום דבר לצורך יו"ט ונאכל העירוב דאז אין לו שום תיקון ושני הדברים הם אמת ותל"מ: ראיתי בספר פתחי תשובה ביו"ד ע"ס ק"ס ס"ק א' דברים שאינם אלא מן המתמיהין וז"ל הרב ו"ל הנז' שם.

הלנה הנותנו וכו' עד אבל ברבית דרבנן וכו' עיין במשנה למלה פ"ד מהלכות מלוה דין ב' שכתב בשם הרב פ"מ דהיכא דלוה חזי לקורא! בשעת מלאכת הדפוס דלגנו שלא במתכונן נוסח הדף הזה.

על כן נצרכנו להדפיסו לבדו ומקומו הוא בדרך נ"ב ע"ב אחר המלות "ענגן מותר וצ"ע" שפשוטה ל"ג: והנה מה שכתב הרב הלח"מ ו"ל שנ"ל שהראב"ד בא להשיג על הרמב"ם שראה מלשוננו וכו'.

דבריו שגבו ממני דמה ראה הרב ו"ל לומר שפוננת הראב"ד הוא להשיג על הרמב"ם והלא פשט דבריו אינו אלא שמחדש לנו דין זה שלא פתבו הרמב"ם וגם הרמב"ם יודה בו וכן הבינו כל המפרשים וגם הרב מגדל עז ו"ל כתב ע"ז ותמהני אם השגה זו יצאה מפי הראב"ד ומי לא יודה וכו' יעו"ש.

וגם על הרב מ"ע ו"ל תלונתנו כי מי הגיד לו שהראב"ד ו"ל בא להשיג עד שיכתוב עליו ותמהני וכו' ולא בא אלא לחדש לנו דין חדש שלא הזכירו הרמב"ם וכי הראב"ד לא נולד אלא להשיג על הרמב"ם והלא בכמה מקומות מצינו לו ו"ל שמסייע להרמב"ם ועושה חילוקים באיזה דין שגם הרמב"ם יודה בהם.

ומה שכתב הלח"מ ו"ל שמלשון הרמב"ם נראה שמכחיש לו דין זה מדכתב ולבשל כל מה שהוא צריך לבשל דמשמע בין לשבת בין ליו"ט לא ידענא היכא רמיזא בדברי הרמב"ם שמכחיש דין זה שהרי הרמב"ם לא הזכיר דין זה פלל ולא קאמר אלא עיקר הדין שהעירוב צריך שיהיה קנים

עד שיאפה מה שצריכה לאפות ולבשל כל מה שצריכה לבשל לשבת ובדין זה אם מותר להניח מה שהכין ליו"ט לשבת ולעשות מחדש ליו"ט לא עסיק כלל.

ומה שכתב הלח"מ ז"ל ונאפשר ליישב דברי רבינו ז"ל דר"ל דלא אפה כלל דצריכה שיהיה עירובו קנים עד שיעשה מה שצריכה לשבת אע"פ שעשאו לצורך יו"ט וכן הבין דבריו הה"מ ז"ל עכ"ל.

דברים אלו קשים להבינם וצע"ג פאשר יראה המעיין ומ"ש וכן הבין דבריו הה"מ ז"ל לא מצאתי לה"מ ז"ל שכתב מזה כלל ומ"ש בענין זה הוא מה שהבאתי למעלה ותל"מ באופן שדברי הלח"מ ז"ל שגבו ממני: ומצאתי להרב ט"ז ז"ל בענין זה דברים תמוהים מאד מאד שכתב בס"ק ט"ו ונ"ל.

אפה ולא בשל זה לשון הראב"ד בב"י ול"נ דעתו דאמר אב"י נקיטינן התחיל בעסתו גומר וכתב הרא"ש שיש להסתפק אי גומר עיסה זו שהתחיל בה ושוב לא יבשל ולא יטמין או שמא פיון שהתחיל להתעסק בא' מצרכי שבת בהיתר גומר כל צרכי שבת והדבר שקול עד יבא מורה צדק אבל הראב"ד ז"ל ס"ל גומר היינו אפילו מדי אחריו מאותו מין כגון שאפה בהיתר יכול לאפות גם אחר שנאבד אבל לא מהני ליה לבשל אח"כ בשום צד שיהיה לצורך שבת ג"כ וכן אם בישל בהיתר מהני לבשול דוקא אלא דקשה ע"ז אם אפה תחלה לצורך שבת פשיטא דיכול אח"כ לאפות וגם לבשל ליו"ט ע"כ פירש דהאפיה הראשונה היתה לצורך יו"ט ולשבת לא הכין עדיין פלום ואח"כ נאכל העירוב נוטל מה שאפה ליו"ט ומניחו לשבת ואופה פעם אחרת ליו"ט דה"א דאסור דהנה כאופה לשבת קמ"ל דשרקי פיון דמ"מ האפיה היתה בהיתר וכן לענין בישול אם בישל תחלה בהיתר ליו"ט מהני אח"כ לבשל לשבת אבל לא לאפות לצורך שבת כלל.

ובלבד פתב בזה גומר אותה העיסה שהתחיל ולא יותר וה"ה אם התחיל לבשל גומר ואם אפה או בשל ליו"ט ונאכל העירוב הרי האפיה או הבישול נעשה בהיתר ויכול להניחה לצורך שבת ויכול לאפות ולבשל אח"כ ליו"ט דבריו סותרים זא"ז דברי שא לא התיר אלא לאותה עסה ובסיפה התיר לאפות מחדש של יו"ט וא"כ כ"ש דמותר לאפות ליו"ט מחדש ברישא פיון שהתחיל לשבת בהיתר והוא ערכב דעת הראב"ד עם דעת הרא"ש עכ"ל הרב ט"ז ז"ל.

וכל דבריו אינם אלא מן המתמיהים ותמהני אם יצאו דברים אלו מפי קדוש הגאון הרט"ז ז"ל דעייל פילא בקופא דמחטא וכתב דהראב"ד איירי בספק שנסתפק בו הרא"ש ומה ענין זה לזה דהרא"ש מיירי במי שהתחיל לעשות צרכי שבת בעוד שהעירוב קנים ונאכל או נאבד עירובו באמצע ונסתפק הרא"ש ז"ל אם מה שאמר גומר אם גומר אותה עיסה לבד או יכול לגמור כל צרכי שבת והרא"ש לא מיירי כלל בדין זה שחדש הראב"ד שאם נאכל העירוב שיכול להניח מה שהכין ליו"ט לשבת ולעשות צרכי יו"ט מחדש ונאפשר שהרא"ש יודה בדין זה ולא עוד אלא שהרב ט"ז ז"ל רצה לומר שאב"י איירי בדין זה שחדש הראב"ד ומתחילה כתב שהראב"ד ס"ל דמאי דאמר אב"י גומר היינו גומר אפילו מדי אחריו מאותו מין אם אפיה אפיה ואם בישול בישול ואח"כ כתב אלא דקשה ע"ז אם אפה תחלה לצורך שבת פשיטא דיכול אח"כ לאפות וגם לבשל ליו"ט ע"כ פירש דהאפיה הראשונה היתה לצורך יו"ט וכו' וזה הפלא ופלא על הדברים הללו שאין להם שום הבנה כלל ומלבד שהענין מצד עצמו ואחר כן צריכה לקרות בדרך נ"ב ע"ב בשורה ל"ג.

והפירוש שפירש וכו' דהמלנה מוזנף הני דמים לישראל אחרינא ליכא משום לפ"ע
כדאיתא פ"ק דע"א דמושיט פוס יין לנזיר לא' מחייב משום לפ"ע אלא בדקאי בתרי עברי דנהרא
אבל בלא"ה לא.

והוא ז"ל חלק עליו דלא דמי לנזיר דשם אלו לא הנה מושיט זה הפוס לא הנה נעשה כלל האיסור
לפ"ע אבל גבי רבית דאם לא לנה זה הנה הלנה האחר עובר אלפ"ע בשביל זה לא נפטר מלפ"ע
ועוד דהכא אסור וכו' וכו'.

ונראה לכאורה דאם אותו ישראל אחר שרוצה ללוות נ"כ הוא מפני פקוח נפש או לצורך מצוה
וכדומה אין איסור ללנה זה אפי' לכתחלה דבכה"ג גם לדעת המל"מ ליכא לפ"ע דהא דמי ממש
לנזיר דאם לא לנה זה לא הנה נעשה כלל האיסור לפ"ע דהא מפני פ"נ או לצורך מצוה מותר
ללוות ברבית כדלקמן סכ"ה וגם מ"ש המל"מ שפא יחזור בו לא שייך הכא דנראה דלא חיישינן
לזה רק שהלנה האחר הנה עושה איסור שקרוב הדבר שיחזור בו פי לא יחפז לעשות רשע
וראיה ברורה לזה מתוס' חגיגה דף י"ג ע"ב בד"ה אין מוסרין ונהביאו המל"מ שם דאל"כ קשה
הא אכתי איכא חששא השניה שפא יחזור בו עיין שם ודו"ק אלא דמטעם אחר יש לאסור שלא
יהיה הגורם לבטל פ"נ וצורך מצוה וכ"ז פשוט.

עכ"ל הרב פ"ת ז"ל. וכל דבריו אינם אלא דברים מתמיהין ואגב שטפיה לא דק וכתב דברים
שפל פותח ספר לא יטעה כטעות זה ולא עוד אלא שכתב בסו"ד וכ"ז פשוט.

והלא הדברים קו"ח ומה התם בשני לזין שפל אחד מהם אם ילנה ברבית עובר משום לפ"ע
אמרינן לכ"א מהם אתה לא תלנה שאתה עובר משום ולפ"ע ולא יוכל לומר אם אין אני לנה אלו
המעות הרי יש פאן לנה אחר שרוצה ללוות דאמרינן ליה הנח לתבירך שיעשה איסור אתה עכ"פ
לא תעשה איסור ודמי זה לנזיר דלא קאי בתרי עברי דנהרא וישנים רוצים להושיט לו דאמרינן
לכ"א מהם אתה לא תעשה איסור ואף שהאחר יעשה הנח לו אתה עכ"פ לא תעשה איסור וכמ"ש
הרב משל"מ ז"ל שם הכא שלנה אחד לנה באיסור ונהאחר לנה בהיתר משום פ"נ או לצורך מצוה
לכ"ש דאמרינן לזה שרוצה ללוות באיסור לא תעשה האיסור ואף שההלנאה עכ"פ נעשית ע"י
הלנה האחר אבל היא נעשית בהיתר משום פ"נ או לצורך מצוה אבל אתה עושה אותה באיסור.

ומ"ש הרב משל"מ ז"ל לא הנה נעשה כלל האיסור ר"ל אין מי שיעשה האיסור דכינן דלא קאי
בתרי עברי דנהרא אף שיהיו פאן מאה מושיטים פינן שהנזיר יכול ליקח הפוס בעצמו ואין לו
עירוב ההושטה שמושיט כ"א מהם פמאן דליתא דמיא אבל בשני בשני לזין שכ"א מהם רצו
ללוות באיסור לא נפטר מלפ"ע משום שחבירו יעשה איסור דלכל אחד מהם אנו אומרים אף
שחברך יעשה איסור אתה עכ"פ לא תעשה.

והרב פ"ת ז"ל הבין הבנה נרה בדברי הרב משל"מ ז"ל והוציא דין מן טעה ממו גם מ"ש ה' וגם
מ"ש המל"מ שפא יחזור בו לא שייך הכא וכו' נראה דשייך ושייך שגם פאן אפשר שיעבנר הפ"ן
ולא יצטרף הלנה השני ללוות או אם הוא לצורך מצוה אפשר שימצא מי שילנה לו בחנם בלי
רבית וכינצא.

ודו"ק: כתב מר"ן ביור"ד סי' קפ"ז ס' ג'. אם רוצה לבדוק עצמה בעודה תחת הראשון אחר
ששמשה ג' פעמים הרשות בינה ומותרת לו וי"א שאסורה לראשון מתשמיש שלישי ואילך
אפילו בבדיקה.

וְכַתֵּב מוֹר"ם ו"ל בִּהַג"ה וְנִישׁ לְסִמּוֹן אֶסְכָּרָא רֵאשׁוֹנָה לְהַקְל עַכ"ל. וְהָרַב שְׁ"ף ו"ל פֶּתַח וְנִישׁ לְסִמּוֹן וְכו' וְלַפְעַד"ן דָּאִין לְהוֹרוֹת בְּדוּקָה בְּבַעַל הָרֵאשׁוֹן דְּהָא הָרַמְבַּ"ם וְרַש"י אוֹסְרִין וּבִסְפָרֵי פִתְחֵי דְבִהְכִי יֵשׁ לִישָׁב מַה שְׁהַנִּיחוּ הַתּוֹס' בְּתִימָא אַבְל אִי נִימָא דְמַהְנֵי בְּדִיקָה בְּבַעַל הָא' א"א לִישָׁב ע"ש עַכ"ל הַרש"ך ו"ל.

וּסְפָרוּ שֶׁל הַרש"ך ו"ל אֵינוֹ בְּיַדְנוּ לְרְאוֹת אֵיךְ תִּתְנַיֵּשׁב קו' הַתּוֹס' אִי נִימָא דל"מ בְּדִיקָה בְּבַעַל הָא' נְאִיךְ תְּלוּי זב"ז. אֲמַרְתִּי אֲנֹסָה.

וְנִישׁ לְהַש"ס בְּמַס' נְדָה ד' ס"ה ע"ב. ת"ר הָרוּאָה דָּם מ"ת מְשַׁמֵּשׁת פֶּעַם רֵאשׁוֹנָה וְשֵׁנִיָּה וְשְׁלִישִׁית מִכָּאֵן וְנְאִיךְ לֹא תִשְׁמַשׁ עַד שֶׁתִּתְגַּרֵּשׁ וְתִנְשָׂא לְאַחַר נִיֶּסֶת לְאַחַר וְרֵאָתָה דָּם מ"ת מְשַׁמֵּשׁת פ"א וְב' וְג' מִכָּאֵן וְנְאִיךְ לֹא תִשְׁמַשׁ עַד שֶׁתִּתְגַּרֵּשׁ וְכו' נִיֶּסֶת לְאַחַר וְרֵאָתָה דָּם מ"ת מְשַׁמֵּשׁת פ"א וְב' וְג' מִכָּאֵן וְנְאִיךְ לֹא תִשְׁמַשׁ עַד שֶׁתִּבְדּוֹק עֲצָמָה פִּיֶּצֶד בּוֹדְקֵת וְכו' א"ל ר"ל לר"י וְתִבְדּוֹק עֲצָמָה בְּבִיָּאָה ג' שֶׁל בַּעַל הָא' א"ל לְפִי שְׁאִין כָּל הָאֲצָבָעוֹת שְׁווֹת א"ל וְתִבְדּוֹק עֲצָמָה בְּבִיָּאָה א' שֶׁל בַּעַל ג' א"ל לְפִי שְׁאִין כָּל הַפְּחוֹת שְׁווֹת.

עַכ"ל הַש"ס. וּפִירש"י ו"ל וְנִישׁ לְהַש"ס.

וְתִבְדּוֹק עֲצָמָה בְּבִיָּאָה ג' וְשֶׁל בַּעַל א'. כְּלוֹמֵר מְבִיָּאָה ג' שֶׁל בַּעַל א' וְנְאִיךְ תִּשְׁמַשׁ ע"י בְּדִיקָה וְלָמָּה תִּתְגַּרֵּשׁ.

לְפִי שְׁאִין כָּל הָאֲצָבָעוֹת שְׁווֹת. וְשָׂמָּה בְּבַעַל אַחַר לֹא תִצְטָרֵךְ בְּדִיקָה וּמוּטָב שֶׁתִּתְגַּרֵּשׁ וְתִתְקַן וְלֹא תִבָּא לִידֵי פֶּתַח הַיִּלְכָּף מִתְגַּרֵּשׁת עַד שֶׁתִּתְחַזַּק בְּג' אֲצָבָעוֹת וְתִבְדּוֹק בְּבִיָּאָה א' שֶׁל בַּעַל ג'.

מְשַׁבָּא עֲלֶיהָ פ"א לֹא תִשְׁמַשׁ שֵׁנִיָּה בְּלֹא בְּדִיקָה שְׁהֵרִי מְחַזְקָה בְּג' אֲצָבָעוֹת וּמְשַׁנֵּינֵן אֵין חֲזָקַת בִּיָּאָה אַחַת חֲזָקָה דָּאִין כָּל הַפְּחוֹת שְׁווֹת וְשָׂמָּה בְּעִילָה זֹה הִיָּתָה כְּכַח מְרוּבָה הַיִּלְכָּף עַד שֶׁתִּתְחַזַּק בְּג' בִּיָּאוֹת לְכָל א' וְא' וְהָדָר תִּבְעֵי בְּדִיקָה לְבִיָּאָה הַד' שֶׁל בַּעַל ג'.

עַכ"ל רַש"י ו"ל. וְהַתּוֹס' ו"ל כְּתִבּוּ וְנִישׁ לְהַש"ס וְנְאִיךְ לְבִיָּאָה ג' וְכו' פִּי בְּקוּנָה מְבִיָּאָה ג' וְנְאִיךְ תִּשְׁמַשׁ ע"י בְּדִיקָה וְלָמָּה תִּתְגַּרֵּשׁ.

מִתּוֹךְ לְשׁוֹנוֹ מְשַׁמֵּעַ דְּאָסוּר לְרֵאשׁוֹן אִפִּי בְּבְדִיקָה וְכו' וּר"ת מִתִּיר לְרֵאשׁוֹן בְּבְדִיקָה וְנִישׁ לְהַש"ס הַבְּרִיָּתָא בְּשֵׁאִינָה רוּצָה לְטְרוֹחַ וְכו' וְכ"מ בִּירוּש' וְכו' כֵּן י"ל דְּהַש"ס דִּינֵן גְּמִי פְּרִיָּה אֲשַׁנֵּי וְכו' וְאֵתִי שְׁפִיר לְפִי ר"ת דְּפֶרְכָּא קַמֵּיָּתָא הָוֵי כְּמוֹ פֶּרְכָּא שְׁנִיָּה.

עַכ"ל.

וּבַד"ה וְתִבְדּוֹק כְּתִבּוּ וְנִישׁ לְהַש"ס לְמֵאֵי דְלֹא יָדַע שְׁנוּיָא דָּאִין כָּל הַפְּחוֹת שְׁווֹת לְיִפְרוֹךְ דְּתִבְדּוֹק עֲצָמָה בְּבִיָּאָה ב' שֶׁל בַּעַל ב' דְּלַעֲנָן אֲצָבַע שְׁלוֹ אֵין לּוֹמֵר אֵין כָּל הָאֲצָבָעוֹת שְׁווֹת שְׁהֵרִי כְּבָר רֵאָתָה פֶּעַם א' ע"י בְּעִילָתוֹ וּמְשׁוּם חֲזָקָה דְּכַחוֹת אֵין לְהַתִּירָה שְׁהֵרִי הַחֲזָקָה בְּג' פְּחוֹת שֶׁל בַּעַל א' וְאֵין לְהַתִּיר אֲלָא מִטַּעַם זֶה דָּאִין כָּל הַפְּחוֹת שְׁווֹת וְאֵין חֲזָקַת כְּחוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן מוֹעֵלֶת לְשַׁנֵּי וְאִפִּיתִי לֹא יִדְעִינוּ הֵךְ טַעְמָא.

עַכ"ל.

נמצא דדין זה אי מותרת לראשון ע"י בדיקה או לא הוא תלוי בפירוש תקוניא שהקשה הש"ס ותבדוק עצמה בביאה ג' של בעל הא' דלפי פירוש רש"י דמפרש דהקוניא היא למה תתגרש מבעלה הא' תבדוק עצמה ותהיה מותרת לו יוצא לנו דהש"ס קנים ליה דהברייתא אסרה לבעל הא' אחר ששמש ג"פ אפי' בבדיקה וכפי פשט הברייתא דקאמרה מפאן ואילך לא תשמש עד שתתגרש ותנשא לאחר דמשמע דל"מ בבדיקה לבעל הא' ולפיכך הקשה הש"ס דלמה תהיה פזאת שראשון אסורה עליו אפי' בבדיקה ותגרץ לפי שאין כל האצבעות שוות ופירש"י ומותר שתתגרש ולא תכניס עצמה לספק פרת וכשתנשא לאחר אפשר שלא תראה דם מ"ת.

ולפי פירוש התוס' שפירשו דקוניא הש"ס ותבדוק בביאה שלישית של בעל הא' הכוונה היא דלמה תהיה מותרת לשני בלא בדיקה פיון שראתה ג"פ דם מ"ת עם הבעל הא' תהיה אסורה לשני בלא בדיקה.

ותגרץ לפי שאין כל האצבעות שוות ואפשר שלא תראה עם הבעל הב' ולפיכך מותרת לו. לפי פירוש זה יוצא לנו דגם בבעל הא' אם תרצה לבדוק הרשות בינדה והברייתא שאמרה תתגרש בשאינה רוצה לטרוח וכו' כמ"ש התוס' דבשלמא לפי רש"י שפירש שהקוניא היא למה תתגרש תבדוק עצמה הדין יוצא בפנומבי דאסורה לראשון אפי' ע"י בדיקה.

אבל לפי התוס' מעולם לא הקשה הש"ס קוניא זו שנוציא ממנה דין זה ולפיכך גם לראשון ע"י בדיקה דלמה יגרע. והם שתי הסברות שהביא מר"ן ו"ל הסברא הא' היא ס' התוס' והשנייה היא של רש"י.

והשתא נחזה אנו אם הקוניא שהניחו התוס' בתימא תתיישב לפי פירוש רש"י כמ"ש הרש"ך ו"ל. ואנא אמינא דלפירוש רש"י אזדא לה קוניא התוס'.

דלפירוש התוס' שפירשו דכוונת קוניא הש"ס דהקשה ותבדוק עצמה בביאה ג' של בעל א' היא ולמה תהיה מותרת לשני בלא בדיקה אחר שראתה ג"פ דם מ"ת עם הבעל הא' והוצרך לתרץ שאין כל האצבעות שוות ולפיכך מותרת לשני שאף שראתה ג"פ עם הא' נאמר שאצבעו גרם ואצבעו של שני לא יוציא ולפיכך מותרת לו וא"כ הקוניא של התוס' היא קוניא עצומה מפיון שראינו שעל הבעילה הא' של בעל שני הקשה דלמה תהיה מותרת פיון שפכר ראתה ג"פ עם בעל א' ותגרץ לפי שאין וכו' וא"כ תינח בעילה א' דעדין לא ידענו אם אצבעו של שני יוציא נאמר ונסמוך דאצבעו של ראשון גרם ושל שני לא יוציא ולפיכך מותרת לו אבל פיון שראינו שגם אצבעו של שני הוציא למה תהיה מותרת לו בבעלה שניה אחר שפכר ראתה ג"פ עם הבעל הא' והאצבעות הרי ראינו ששוות ולא נוכל להתיר אלא מטעם אין כל הפחות שוות ועדין לא אסיק אדעתיה טעם זה וא"כ למה לא הקשה הש"ס על בעילה ב' של בעל ב' למה תהיה מותרת וזאת קוניא שאין לה תירוץ והתוס' הניחו אותה בקוניא האמנם לפירוש רש"י שמפרש קוניא הש"ס ותבדוק עצמה וכו' דלמה תתגרש מבעלה הא' ולא תהי' מותרת ע"י בדיקה ומעולם לא הקשה הש"ס על בעילה א' של בעל ב' למה תהיה מותרת הקוניא של התוס' מעיקרא ליתא והתירוץ הוא פשוט שהאשה הזאת לא תהיה אסורה עד שתתחזק בג' אצבעות של ג' בני אדם ואז תהיה אסורה בלא בדיקה ולפיכך על ביאה ב' של בעל ג' הקשה למה תהיה מותרת מפיון שפכר נתחזקה בג' אצבעות של ג' אנשים אבל על בעילה ב' של בעל ב' ליכא קוניא כלל דהטעם דמותרת הוא מפני שעדין לא נתחזקה בג' אצבעות של ג' אנשים ולפיכך מותר לבעל הב' לבעול גם השניה גם השלישית שפך היא המדה דבתלתא הוויא חזקה וכמו שהבעל הא' מותר לו לבעול

עדג"פ מטעם זה דבתלתא הוויא חזקה מטעם זה מעצמו מותר לבעל הב' עד ג"פ אבל בבעל הג' שבעל בעילה א' והוציא הקשה למה תהיה מותרת לו בבעילה השניה הרי נתחזקה בג' אצבעות של ג' אנשים ותיגרץ לפי שאין כל הפחות שוות פלומר דעדין לא נתחזקה בג' אצבעות של ג' אנשים שנוכל לסמוך ולומר שמה שהוציא דם הבעל הג' בבעילה א' הוא מפני שעשה בעילתו שלא פטבע בני אדם שעשה אותה בכח מרובה ומפני זה הוציא דם ואלו היה עושה בעילתו פדרך כל הארץ לא היה אצבעי מוציא דם ולפיכך מותר לו לבעול גם השניה והשלישית ואז יודע בבירור שאצבעו של זה גם הוא מוציא דם כמו השנים הראשונים והרי נתחזקה בג' אצבעות של ג' אנשים ולפיכך אסורה לו ולכל העולם עד שתבדוק.

אבל לפי התוס' הקושניא במקומה עומדת מכיון דחזינו דהקשה הש"ס על ביאה א' של בעל ב' למה תהיה מותרת א"כ ליפא למימר דבעינו נתחזקה בג' אצבעות של ג' אנשים אלא כיון שראתה ג"פ עם הבעל הא' אסורה לכל העולם ולא התרנו לבעל הב' אלא משום דאין כל האצבעות שוות ואפשר שאצבע לא יוציא דם אבל מכיון דחזינו דאצבעו ג"כ הוציא דם למה תהיה מותרת לו בבעילה ב' אחר שפכר ראתה ג"פ עם הבעל הא'.

ודו"ק ונתבארו דברי הרש"כ ז"ל לפי ענ"ד וקרוב אני להיות בטוח שאם היה ספרו בידי הייתי מוצא פדברי: ואמת אגיד פי דברי הרש"ך הללו באו לידי בדרך מקרה זה כמה שנים בשנת תרכ"ט או תר"ל לפ"ק וטרחתי ועשיתי פירושי הנז'.

ובשנת תרל"א לפ"ק נדפס ספר אחד קטן הפמות ורב האיכות ושמו מחצית השקל על הלכות נדה לבדם והוא מהרב המחבר מחצית השקל שעל מג"א ובבית המדרש של מתא דנא שלחו אחר איזה ספרים מעיר ויינה ובכלל הספרים שהביאו הביאו גם ספר מחצית השקל הנז' וכשראיתי אותו וזכרתי מדברי הרש"ך הללו ומפירושי שפירשתי בו ופתחתי הספר לראות מה פירש בו הרב ומצאתי שנדחק לפרש דברי הרש"ך הנז' ובנדאי שגם הוא לא היה ספרו של הרש"ך ז"ל בידו ולפי שאין הספר הנז' מצוי אצתיק דבריו והבוחר יבחר.

כתב הרב מה"ש ז"ל וז"ל. ולכאורה אין לקושניא זו ענין להך מחלוקת דרש"י ור"ת אם מהני בדיקת שפופרת להתיירה ע"י לבעל הא' או לא ודעת אמ"ו נראה דכן הוא פנונת הש"כ דהנה גם הרא"ש הקשה על רש"י ומשמע מפירושו שאסרו לראשון מתשמיש ג' ואילו בפדיקה שלא תהיה בשגגת פרת וק' דא"כ דיש חשש בבדיקה זו ואסרינו לא' ע"י בדיקה זו א"כ למה נתיר אותה לבעל שלישי בפעם רביעית ע"י בדיקה ופרכא קמיינתא היא לחומרא דומינא דאידיך פרכא עכ"ל.

והנה לכאורה יש ליישב קושניא הרא"ש על רש"י דהנה הב"י הק' וז"ל ואיפא למיזק פשלא נמצא דם על ראש המכחול אמאי אמרינו דמותרת הא איפא למיחש שפא לא נמצא דם על ראשו של מכחול מפני שלא היה עב כמו השמש שאין כל אצבעות שוות או מפני שלא הכניסתו בכח שאין כל הפחות שווין וי"ל דבא אמרינו אין כל אצבעות שווין או אין כל הפחות שווין וכו' (ענין ב"י) עכ"ל.

והנה קו' הב"י לכאורה לק"מ דטעמא מאי מתירין אותה לשני אע"פ שפכר הנתחזקה לראשון וכן לשלישי אע"פ שהנתחזקה לראשון ולשני משום דאין כל אצבעות שווין ולהכי אסרינו אותה לאחר ביאה ג' של בעל ג' לפי שפכר הנתחזקה לכל האצבעות ולכל הפחות וא"כ מהאי טעמא גופא מהני

בדיקת שפופרת דכינן דכבר הונחקה לכל האצבעות ולכל הפחות גם ע"י השפופרת הו"ל לראות דם אלא ודאי שפבר נתרפאה ומתורץ קו' ב"י.

ולפ"ז מתורץ קו' הרא"ש ג"כ דנדאי אין חשש איסור בבדיקה ואין לומר דגם לראשון תהיה מותרת ע"י בדיקה די"ל דנזקא לאחר ביאה ג' של בעל ג' דכבר הונחקה לכל האצבעות ולכל הפחות ואפי"ה לא ראתה ע"י השפופרת ודאי כבר נתרפאה ובדיקה גמורה היא משא"ך לאחר ביאה ג' של בטל א' ל"מ בדיקת שפופרת פקושנית ב"י דמה שלא נמצא דם על ראש המכחול י"ל מפני שאין כל אצבעות שוות ואין כל הפחות שוות דהא או אפתי לא הונחקה לכל האצבעות לכל הפחות ויש לכונן דבר זה בשנויא דר"י אפרכא קמייתא לפי שאין כל אצבעות שוין כלומר דמאי קושניא למה תתגרש תשמש ע"י בדיקה עם הבעל הא' דל"מ בדיקה עם הבעל הא' לפי שאין כל אצבעות שוין כלומר בקו' הב"י הנ"ל ולפ"ז יש לתרץ קו' התוס' די"ל דגם לר"ל אסקא אדעתיה הא סברא דאין כל הפחות שוין אלא שלא היתה סברא זו ברורה לו לא היה נראה להתירה מהאי טעמא אחר ביאה א' של בעל ג' ולהכניס בספק פרת פינן שיש תקנה בבדיקה ומשו"ה פריף שפיר ותבדוק בביאה א' של בעל ג' דנהי כשתמצא דם על ראש המכחול תהיה אסורה לכ"ע מ"מ כשלא תמצא דם על ראש המכחול תהא מותרת לשמש עוד עם הבעל ג' בלי שום ספק דממ"ן אי אין כל הפחות שוין בלי שום בדיקה זו מותרת לשמש עוד ב"פ עם בעל ג' כדמשני ליה ר"י באמת ואי כל הפחות שוין א"כ בבדיקה גמורה היא שהרי הונחקה לכל האצבעות ואע"ג דלא הונחקה לכל הפחות הא לס"ד דהשתא דכל הפחות שוין מ"מ כבר שניא ליה אפרכא קמייתא אין כל האצבעות שוין וידע דסברא זו סברא ברורה היא וא"כ לא מהני בדיקת השפופרת מהאי טעמא דאין כל האצבעות שוין דהא בבעל ב' עדין לא הונחקה לכל האצבעות וכינן שלא תרויח בבדיקה זו דגם לאחר הבדיקה כשלא תמצא דם על המכחול עדין תצטרף לסמוך אסברא דאין כל הפחות שוין ואדרבא ע"י בדיקה גרע דשמא תמצא דם על ראש המכחול ותהיה אסורה ומקולקלת אכ"ע משו"ה עדיף טפי שלא תבדוק וסומכת מיז אסברא דאין כל הפחות שוין לשמש עם הב' עוד ב"פ אבל בבעל הג' שתרויח בבדיקה השפופרת כ"ל (פינן דכבר הונחקה לכל האצבעות ולכל הפחות דהא אפי' בבעל הא' מהני זאת הבדיקה) פריף שפיר ותבדוק ושניא ליה ר"י דסברא ברורה היא דאין כל הפחות שוין וא"ץ בבדיקה ומתורץ קו' התוס' מיהו הניחא לשיטת רש"י דאסורה לבעל הא' והשני לאחר ג"פ אפי' בבדיקה אבל לשי' ר"ת דמותרת לבעל הא' בבדיקה ליכא לתרוצי קו' הב"י פנ"ל פינן דכבר הונחקה לכל האצבעות ולכל הפחות דהא אפי' בבעל הא' מהני זאת הבדיקה ואז עדין לא הונחקה לכל האצבעות או כל הפחות וקו' הב"י להיכן אנדא אלא ודאי צ"ל כתירוץ הב"י דלא אמרינן אין כל האצבעות או כל הפחות שוין רק לקולא ולא לחומרא וא"כ הדרא קו' התוס' לדנקתה אמאי לא פריף ותבדוק בביאה א' של בעל ב' ואי משום דבבעל ב' אפי' נימא דכל הפחות שוין מ"מ לא מהני הבדיקה משום דאין כל האצבעות שוין הא לחומרא לא אמרי' סברא זו ומהני הבדיקה ומשו"ה לשיטת ר"ת מקשה שפיר אבל לשיטת רש"י נרמב"ם מתורץ קו' התוס' היטב פנ"ל ודו"ק.

עכ"ל הרב מה"ש ז"ל. הוראת לדעת פמה כפרורים פרפר הרב ז"ל להביא ממרחק מקו' הב"י ומתירוצו וכו' והניח דרך סלולה הפירוש שפירשתי אני.

ואתה תבחר ולא אני ידע שבדברי הרב מה"ש הללו יש לי מקים עיון שבתורה דבריו פתב וז"ל
דכיון שבכר הוזהרה לכל האצבעות ולכל הפחות גם ע"י השפופרת הו"ל לראות דם אלא ודאי
שבכר נתרפאה עכ"ל.

שוב אח"ך פתב וז"ל ולפי זה מתורץ קושיות הרא"ש ג"כ וכו' דבכר הוזהרה לכל האצבעות
ולכל הפחות ואפי"ה לא ראתה ע"י השפופרת ודאי בכר נתרפאה עכ"ל. הרי ב"פ שהנפיר רפואה
בדבריו ותמיה לי דרפואה זו מאן דכר שמה שהרי בדיקת השפופרת היא לידע אם הדם בא מן
המקור או מן הצדדים כמ"ש בש"ס ובפוסקים שפשימא על ראשו של מכחול ודאי שבא מן
המקור ואם לא נמצא ודאי שהוא מן הצדדים וא"כ מאן דכר שמה דרפואה שהרי בדיקת
השפופרת הוא נסיון בעלמא והאשה הזאת נשארה כמו שהיתה מתחלה לא נגרע דבר.

והנה קושיות זו נתקשית לי בדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ד מה' א"ב הלכה כ"א כ"ב וז"ל מי
שראתה דם בשעת תשמיש פעם א' ב' וג' וכו' נשאת לשלישי וכו' ואסורה להנשא עד שתבריא
מחולי זה כיצד בודקת עצמה לידע אם נרפאת או לא נרפאת מביאה שפופרת וכו' ומוציאה המורה
אם אם נמצא דם על ראש המורה בידוע שהדם שהיא רואה בש"ת מן המקור ואם לא נמצא על
המורה כלום בידוע שהדם שרואה מדונק הצדדים וטהורה היא ומותרת להנשא לאחרים כמו
שבארנו בהלכות אישות עכ"ל.

ודבריו קשים להולמם דלאו רישיה סיפיה דמתחלה כתב כיצד בודקת עצמה לידע אם נרפאת או
לא נרפאת מביאה שפופרת וכו' הרי בדביקת השפופרת משום רפואה נגעו בה ואח"כ פתב אם
נמצא דם על ראש המורה בידוע שהדם שהיא רואה בש"ת מן המקור וכו' הרי בדביקת השפופרת
הוא נסיון בעלמא לידע אם הוא מן המקור או לא כמו שהוא האמת בש"ס וא"כ רפואה זו מה
טיבה.

וישבתי בדונק קושיות זו שמ"ש הרמב"ם כיצד בודקת עצמה לראות אם נרפאת לא רפואה ממש
קאמר אלא לשון מושאל הוא זה כאלו אמר שבדיקת השפופרת יודע לנו שהיא בריאה מחולי
זה ומעולם לא ראתה מחמת תשמיש אלא מן הצדדים הנה בא.

שוב ראיתי להרב כו"ב שנקנס בקושיות זו על הרמב"ם ואיני זוכר פעת איה מקום תחנותה: פתב
רבינו יעקב בעה"ט ז"ל בחו"מ סי' ת"ך וז"ל ביישו כשהוא ישן ומת מתוך שנתו שלא הרגיש
בבשת פתב הרמב"ם אין גובין אותו בנשת מהמתבייש ואם תפשו יורשיו אין מוציאין מידם וא"א
ז"ל פתבשהוא פטור עכ"ל.

וראיתי להרב ח"ז"ל שכתב וז"ל ביישו כשהוא ישן ומת וכו' שם בעי ר' אבא בר ממל ביישו ישן
ומת מהו ופי' רב זביד דמבעיא ליה משום פסופא פי' חפזית פנים הוא והא מית ליה ולית פסופא
א"ד משום זילותא דמזולזל בי בפני רבים ואעפ"י שלא שם על לבו והא אוזליה ופשיטה דמשום
זילותא הוא דאי משום פסופא הוא קשיא הא דתני רבי חרש וקטן יש להם בנשת וכי קטן בר
פסופא ודחי לה תלמודא קטן ה"ט כדאמר רב פפא דמיקלמו ליה ומיקלם ר"פ אמר הכי קמבעיא
ליה משום פסופא דידיה הוא והא מיית ליה א"ד משום בנשת משפחה ופשיטא מהו ברייתא דר'
דמשום בנשת משפחה הוא דאי משום פסופא קטן בר פסופא הוא אר"פ אין דמקלמו ליה ומקלם
וכדמתניא וכו' משמע דר"פ דחי לה דלא אפשיטא בעיין ואע"ג דמתניא קטן דמקלמו ליה ולא נקלם
אין לו בנשת איכא למימר דהיינו לומר דלא מחייב משום בנשת דידיה אבל משום בנשת דבני

משפחה דמקלמו מחייב דאלו בקטן דמקלמו ליה ומפלם מחייב תרתי משום בןשית דידיה ומשום בןשית דבני משפחה ותמיה לי טובא דבתוס' משמע לשם דמברייתא מוכח דבעינן נפשטה דלא מפלם אין לו בןשית כלל אפי' דבני משפחה וכ"כ ה"ר א"ש וקא ליתא פדפי' ונראה דס"ל דמדלא שקאמר תלמודא דבקטן יש לו בןשית אלא במקלמו ליה ומפלם מפלל דבלא מיכלם ליפא בןשית כל עיקר אפי' דבני משפחה מיהו פשט הסוגיא לא משמע הכי וכ"כ הרמב"ם בפ"ג דחובל דבעינן לא איפשיטא וקאי משמע מדקאמר תלמודא אאוקמתא דרב זביד דלא מצינו למפשט בעינן דאיפא למימר פדרב פפא וכיון דאדרב פפא מייתי סייעתא מברייתא נאפ"ה קאמר דלא מצינו למפשט מדי אלמא דמברייתא ליפא למיפשט בעינן וכן עיקר נ"ל עכ"ל הרב"ח ז"ל.

וכדי לעמוד על דברי הרב"ח ז"ל הללו נביא הסוגיא ומה שצאמר עליה והיא במס' ב"ק דף פ"ו ע"ב. בעי ר' אבא בר ממל ביישו יישן ומת מהו מאי קמבעיא ליה א"ר זביד הכי קמבעיא ליה משום פסופא הוא וקא מית ליה ולית ליה פסופא א"ד משום זילותא הוא וקא אית ליה ת"ש ר' אומר חרש וקטן יש להם בןשית שוטה אין לו בןשית אא"כ משום זילותא היינו דקתני קטן אא"כ משום פסופא קטן בר בןשית הוא וכו' פדאמר ר"פ דמיכלמו ליה ומיכלם ה"נ וכו' ר"פ אמר הכי קמבע"ל משום פסופא דידיה הוא וקא מיית ליה א"ד משום בןשית משפחה ת"ש חרש וקטן וכו' אא"כ משו' בןשית משפחה היינו דקתני קטן אא"כ משום פסופא דידיה קטן בר בןשית הוא וכו' אר"פ אין דמקלמו ליה ומפלם והתניא רבי אומר חרש יש לו בןשית שוטה אין לו בןשית קטן פעמי' י"ל פעמים אין לו ה"א דמיכלם ליה ומיכלם ה"א דמקלמו ליה ולא מפלם עכ"ל הש"ס.

והנה פשט הסוגיא שהבעיא של ר' אבא בר ממל ביישו שביישוהו ומת מתוך שנתו פשט אותה רב פפא דפטור מהברייתא דרבי דקאמר קטן פעמים י"ל בןשית פעמים אין לו ופירש ר"פ ה"א דמקלמו ליה ומפלם יש לו בןשית וקא דמקלמו ליה ולא מפלם אין לו בןשית ומדחזינו דקטן דמקלמו ליה ולא מפלם פטור על בןשיתו ש"מ דהבןשית הוא משום פסופא דידיה ולא משום זילותא ולא משום בןשית משפחה וכיון דקטן זה לא קבל שום פסופא פטור על בןשיתו ויצא לנו הדין ביישו שביישוהו ומת מתוך שנתו ולא הרגיש בשום בןשית פטור על בןשיתו דדיו קטן דמקלמו ליה ולא מפלם וישן שמת מתוך שנתו וזוהי דהש"ס קבל פירוש זה שפעשה רב פפא בברייתא דרבי ולא דחה אותו בשום דחיה ש"מ דהכי ס"ל לש"ס.

והוצרכתי לומר דרב פפא הוא דמפרש לברייתא הכי לפי שראיתי פתוב באיזה הגהות על הש"ס על ה"א דקאמר הש"ס ה"א דמפלם וכו' פתוב בהגהות הנז' וז"ל אין זה מדברי הברייתא אלא רב פפא הוא דמפרש הכי העתק מחילופי גרסאות עכ"ל ההגהות הנז'.

ולוא דברי ההגהות היינו מפרשים דהאי והתניא רבי אומר וכו' סתמא דתלמודא הוא דקאמר לה להביא סייעתא לדחייתו של ר"פ אין דמקלמו ליה ומפלם וקאמר הש"ס דכן הוא האמת מברייתא דרבי ואין עוד פירוש אחר בדברי רבי אלא זה.

ואולי יש איזה הכרח לדברי ההגהות שכל זה הוא מדברי ר"פ. איך שיהיה פשט הסוגיא הוא דבעיית ר' אבא בר ממל נפשטה מברייתא דרבי שפטורים על בןשיתו וכ"כ התוספות בפירוש בסוף ד"ה ביישו ישן שכתבו וז"ל אף קשה דבמסקנא דהכא משמע דביישו ישן ומת פטור דמסיק דמשום פסופא דידיה הוא עכ"ל הצריף לעניינינו.

הרי דהתוספות ס"ל דהבעיא נפשטה דפטור. וכ"כ ה"ר ש"י ו"ל ו"ל ומסקינן מהאי ברייתא דתנא רבי אומר חרש וכו' קטן פעמים י"ל וכו' ה"ר דמקלמו ליה ומכלם וכו' נאפשיטא מנה ה"ר בעיא לתרי לישני מפיון דחזינו דקטן דמקלמו ליה ולא מקלם לית ליהפונשת אלמא טעמא דבונשת לאו משום דזיילין באפי אינשי ולא משום פסופא דבני משפחה היקף בייש ישן ומת פטור עכ"ל ה"ר ש"י ו"ל ה"ר שגם ה"ר ש"י ו"ל שפתי ברור מללו ומפונש בדבריו באר היטב דהבעיא נפשטה ומדינא פטורים על הבונשת של הישן שמת מתוך שנתו ואין דרף לנטות ימין ושמאל.

וכן הוא מבואר באר היטב בדברי הריב"ה בנו"ל שעהתקתי לעיל שאחר שכתב דברי הרמב"ם דס"ל דהוא ספיקא דדינא כתב וא"א פתב שהווא פטור דמשמעו דברים הללו דה"ר ש"י חלק על הרמב"ם דס"ל דהוא ספיקא דדינא והוא חלק עליו וס"ל דליכא שום ספיקא אלא מדינא הוא פטור.

ועל פי הדברים האלה תמהתי על הגאון מהרו"ך ו"ל בדרישה שלו שכתב אחר שהביא דברי ה"ר ש"י הללו ו"ל וכו' כ"כ ב"י דמה"ט פטור לכאורה היא נראה דבלה"נ דס"ל לה"ר ש"י דפטור משום דאבעיא הוא דלא אפשיטה אמרינו דהוא קולא לנתבע וס"ל דבספקא דדינא ל"מ תפיסה אלא דהב"י פתב האמת שפן מוכח בדברי ה"ר ש"י ו"ל דאפשיטא הבעיא וגם מלשון רבינו מוכח פן דה"ר פתב בשם ה"ר ש"י פטור מוכח דס"ל שלא ספיקא הוא ודו"ק עכ"ל.

ואחר הפת"ר דברים אלו לא היה צריך לכותבם דפשיטא ופשיטא שפך הוא והדברים מבוארים היטב בדברי ה"ר ש"י דכ"ס ס"ל דהבעיא נפשטה ומה יש לנו עוד לפלפל בדבריו ולומר ולכאורה וכו' ולא עוד אלא שהוצרך להביא ראיה מדברי רבינו שפן הוא בדברים שהם ברורים ואין שום צד ספק להסתפק בהם.

והנה הרמב"ם ו"ל שכתב דבריו הריב"ה ו"ל ס"ל דהבעיא לא נפשטה ואינו אלא ספקא דדינא ולפיכך אין גובין אותו בונשת ואם תפסו יורשיו אין מוציאין מהם וכ"ה"מ ו"ל בפירוש שכתב ו"ל המבייש את הישן וכו' ואם מת וכו' בעיא ולא איפשיטא בגמרא וכו' עכ"ל ה"ר ש"י ו"ל דהיא בעיא דלא איפשיטא.

גם התוספות במס' סנהדרין דף פ"ה ע"א בד"ה והאמר כתבו ו"ל תימא דבפרק החובל בעי ר' אבא בר ממל ביישו ישן ומת מהו ולא אפשיטא והכא פריך בפשיטות וכו' עכ"ל. ה"ר דהתוס' במס' סנהדרין מהפכא שטתיהו ממס' ב"ק דבמס' ב"ק כתבו דבמסקנא דהכא משמע דביישו ישן ומת פטור ה"ר דס"ל דהבעיא נפשטה ושם במס' סנהדרין כתבו דלא אפשיטא הבעיא.

וצריכים אנו לדעת לדברי האומר שלא נפשטה הבעיא כיצד יפרש דברי הש"ס דהכא במס' קמא דהדברים נראים בפשיטות דהש"ס ס"ל דנפשטה הבעיא וכמש"ל ומהתימא על הה"מ ו"ל שכתב בפשיטות דלא נפשטה והעלים עיניו מפל זה שהיה לו לבאר לנו כיצד הוא מפרש דברי הש"ס במאי דקאמר והתנא רבי אומר וכו' ולא יתכן לומר שהה"מ ו"ל לא היתה בגרסתו האי והתנא ש"ה התוס' וה"ר ש"י היתה בגרסתם והה"מ ו"ל דברי התוס' וה"ר ש"י הווי פמאן דמנחן בכיסתיה ואף אם תמצי לומר שהרמב"ם לא היתה לו זאת הגרסא כמ"ש הרב לח"מ ו"ל ע"ש ה"ר לו לה"מ ו"ל לבאר לנו זה שהתוס' וה"ר ש"י גרסו הכי והרמב"ם לא גרסו לה ולפיכך פתב שהוא ספקא דדינא משום שלא נפשטה הבעיא ויותר תפלא עליו שהביא בדבריו דברי האומרים דאפשיטה שהוא חייב בבונשת של הישן ומת מתוך שנתו מההיא דרב ששת דפרק הגזננקין

שהביאו התוס' שאמר ר"ש ביישו ישן ומת חייב ודברי האומרים שהבעיא נפשטה לפטורא שהם התוס' והרא"ש העלים עינו מהם.

והנה מהסוגיא יוצא לנו שישן שביישוהו ומת מתוך שנתו וקטן דמקלמו ליה ולא מפלם דינם שנה ולדברי האומרים שנפשטה הבעיא דינן ומת פטור גם בקטן דלא מפלם הדין פן ולדברי האומרים שנפשטה לחיובא מההיא דר"ש גם בקטן דלא מפלם הדין פן ולדברי האומרים דלא נפשטה הבעיא לה לחיוב ולא לפטור והוי ספקא דדינא גם בקטן דלא מפלם הוי ספקא דדינא ואין גובין הבנשת ואם תפשו היורשים אין מוציאין מהם וא"כ הרמב"ם דס"ל דלא נפשטה הבעיא והוי ספקא דדינא בההיא דינן שמת היה לו לפסוק ג"ך דבקטן דלא מפלם הוי ספקא והוא פתב בפירק הנז' ונ"ל המבייש את הקטן אם פשמימין אותו נכלם חייב ואם לאו פטור עכ"ל הרי שהחליט בקטן שאינו נכלם דפטור וכמו שהקשה קושיא זו הרב הלח"מ ו"ל והיא קושיא נראית לעין ומה שנוכל לומר הוא שהרמב"ם סמך על מה שכתב בישן שהוא ספקא דדינא ולא חישש בקטן לפרש שפטור משום ספקא דדינא ונקא ואם תפשו היורשים אין מוציאין מהם שנה פבר למדנהו מן הישן דמאי שנא והכא לא נחית הרמב"ם אלא להשמיענו דגם המבייש את הקטן דמקלמו ליה ומפלם חייב דלא תימא דקטן לא שייך ביה בנשת כלל וכדהנה"ס ד"ב ש"ס שתמה קטן בר בנשת הוא? והוצרך ר"פ ור"ז לתרץ אין דמקלמו ליה ומפלם ומאי דכתב הרמב"ם בלא מפלם דפטורהו משום ספקא דדינא שהוא קולא לנתבע וסמך על המבין.

הדרן למאי דאחינו עליה דלדברי הרמב"ם דס"ל דהבעיא לא נפשטה והוי ספיקא דדינא וגם התוס' במס' סנהדרין פתבו פן וכמש"ל כיצד יפרשו דברי הש"ס דקאמר והתניא רבי אומר וכו' דמשמע בפשיטות דנפשטה ועל מבוכה זו ישב הרב הלח"מ ו"ל וישב בזה שני ישובים ושניהם קשים להולמם כאשר יראה המעיין שדבריו קשים עד מאד ע"ש.

והנה הרב"ח ו"ל שהבאנו דבריו מתחלה ס"ל בפשיטות דהבעיא לא נפשטה וחקק על התוספות והרא"ש דס"ל דנפשטה ודחה דבריהם באמת הבגין וכתב והא ליתא פדפי' כמש"ל. אהאן לפירושו שכתב ונ"ל ואע"ג דתניא קטן דמקלמו ליה ולא מפלם אין לו בנשת איכא למימר דהיינו לומר דלא מחייב משום בנשת דידיה אבל משום בנשת דבני משפחה דמקלמי מחייב דאלו בקטן דמקלמו ליה ומפלם מחייב תרתי משו' בנשת דידיה ומשו' בנשת דבני משפחה ותמיה לי טובא וכו' עכ"ל.

ורצונו לו דהבעיא לא נפשטה ואע"ג דתניא קטן דמקלמו ליה ולא מפלם אין לו בנשת דש"מ דהבעיא נפשטה דהוא משום פסופא ומשו"ה בקטן זה דלא מפלם אין לו בנשת פיון דלית ליה פסופא וא"כ גם בישן שמת פטורין על בנשתו פיון דלא קבל בנשת לזה אמר הרב"ח איכא למימר וכו' ר"ל דיקול הדוחה לדחות דלעולם איכא משום בנשת משפחה והישן שמת אף שהוא לא קבל בנשת יהיו חייבים על בנשת המשפחה והא דתניא דקטן דלא מפלם אין לו בנשת לאו לגמרי אין לו בנשת אלא אין לי בנשת מחמת בנשתו דהוא אין לו פסופא אבל משום בנשת משפחה אית ליה והחילוק שבין מפלם ולא מפלם הוא דבמכלם חייב שמים משום בנשת דידיה ומשום בנשת משפחה ובלא מפלם אינו חייב אלא אחת משום בנשת דבני משפחה.

או נוכל לומר דרבי דאמר קטן פעמים י"ל ופעמים אין לו הא דמפלם והא דלא מפלם הדברים כפשטן דבמכלם יש לו בנשת משום פסופא דידיה ונקא ובלא מפלם אין לו בנשת כלל לא דידיה ולא דמשפחה והצדדים שקולים וא"כ לא נפשטה הבעיא.

זה היתה נראיה לכאורה לפרש בדברי הרב"ח הללו דמאי דקאמר ואע"ג דתניא וכו' איכא למימר וכו' ר"ל בדרף דחיה נוכל לומר פה אלא שמסוף דבריו נראה דלקושטא דמלתא קאמר האי דינא דקטן דלא מפלם אף שאין חייבים על בנותו מחמת עצמו משום דלית ליה פסופא מ"מ חייבים על בנותו מחמת בנות משפחה דכתב וז"ל ותמיה לי טובא דבתוס' משמע וכו' דלא מפלם אין לו בנות כלל וכו' והא ליתא כדפירשתי ונראה דס"ל דמדלא קאמר תלמודא וכו' מפלל בדלא מפלם אין לו בנות כל עיקר אפי' דבני משפחה מיהו פשט הסוגיא לא משמע הכי וכ"כ הרמב"ם וכו' עכ"ל.

ופשט הדברים הללו דדינא קא משמע הרב"ח וס"ל דלקושטא דמלתא דקטן דלא מפלם נהי דאין לו בנות מחמת עצמו מ"מ חייבים על בנות משפחה וס"ל בסוף דבריו דפשט הסוגיא לא משמע כדברי התוס' והרא"ש דלית ליה כלל אלא כדבריו דחייבים על בנות משפחה.

וכל דברי הרב"ח בזה אינם אלא מן המתמיהין בין אם יתפרשו בדרף דהיה או דינא קא משמע דהיכן מצא דפשט הסוגיא משמע כדבריו שהרי רבי קאמר קטן פפעמים י"ל בנות ופעמים אין לו וקאמר רב פפא הא דמקלמו ליה ומפלם והא דמקלמו ליה ולא מפלם ולא דחה הש"ס שום דחיה משמע שקבל הש"ס דברי ר"פ שהביא סייעתא לדבריו מהברייתא דרבי ולא דחה אותה בשום דחיה וכ"ש אם נאמר דהאי והתניא הש"ס הוא דקאמר לה ולא ר"פ וא"כ היכי קאמר הרב"ח ואע"ג דתניא וכו' איכא למימר דהיינו לומר וכו' מלתא דלא קאמר הש"ס וכ"ש אם נאמר דהרב"ח לקושט' דמלתא קאמר דמקלמו ליה ולא מפלם חייבים על בנותו משום בנות משפחה דהיכן מצא זה שהרי רבי קאמר פפעמים י"ל ופעמים אין לו ואוקי מלתיה הש"ס או ר"פ דפעמים אין לו הוא במקלמו ליה ולא מפלם משמע שאין לו כלל לא משום פסופא דיליה ולא משום בנות משפחה ולפי דברי הרב"ח בכל הפעמים יש לו שהרי במקלמו ליה ולא מפלם ג"ד נהי דאין לו מצדו יש לו מצד משפחתו והיותר קשה בדברי הרב"ח שכתב שהחילוק שיש בין מפלם ללא מפלם דבמפלם מחייב תרתי משו' בנות דידיה ומשו' בנות דבני משפחה ובלא מפלם לא מחייב אלא חדא משום משפחה דהיכן מצא זה דהלא פשט הסוגיא הוא דבעיית ר' אבא ממל ביטון שמת מתוך שנתו מהו פירש ר"ז צדדי הבעיא באופן אחר ור"פ פירש באופן אחר ולכל הפירושים אין כאן אלא בנות אחד ולא שתים אלא אם נאמר שהבנות הוא משום פסופא יצא לנו הדין ביטון ובקטן דלא מפלם שהוא פטור ואם נאמר שהוא משום זילותא או בנות משפחה ג"ד יצא לנו הדין ביטון ובקטן דלא מפלם דחייב אבל לעולם אין כאן אלא בנות אחד ושתיים לא שמענו.

ועלה על דעתי לומר שט"ס נפל בדברי הרב"ח ובמקום מחייב תרתי צ"ל מחייב אתרתי והפנונה דבקטן דמפלם חייבים על בנותו משום שתים בנותו מצדו ובנות משפחה ולעולם דליכא אלא בנות אחד ובלא מפלם אינו חייב אלא משום אחת שהוא בנות משפחה אבל גם זה לא יגרה מזור דסוף סוף ליכא שום חילוק בין מפלם ללא מפלם דבשניהם חייבים על בנותם וא"כ רבי דקאמר פפעמים י"ל ופעמים אין לו היכי מתוקמא.

ועוד שהדברים מצד עצמם נראים משוללי הבנה שהרי בעיית ר' אבא בר ממל ביטון שמת אי חייבים על בנותו או לא רצה הש"ס לפשוט שיש לו בנות מברייתא קמייתא דהכי דאמר דקטן י"ל בנות ואי ס"ד דהבנות משום פסופא דיליה קטן בר בנות הוא? אלא ודאי משום בנות משפחה ויצא לנו שגם היטון שמת חייב עליו משום בנות משפחה ודחה הש"ס אמר ר"פ אין דמקלמו ליה ומפלם ולעולם אימא לה שהבנות אינו אלא משום פסופא דיליה והביא סייעתא מן

הברייטא בְּתַרְיִיתָא דְרַבִּי פְּעָמִים י"ל וּפְעָמִים אֵין לוֹ הָא דְמַכְלָם וְכוּ' וּא"כ יֵצֵא לְנוּ שְׁהֵינְשׁוּן שְׁמַת פְּטוּרִים עַל בְּוִשְׁתּוֹ וְאִם כְּדַבְרֵי הַרְב"ח דְּבַדְלָא מַכְלָם נְהִי דְפְטוּרִים עַל בְּוִשְׁתּוֹ מִצְדוֹ מ"מ חֲזִיבִים עֲלֵיו מְשׁוּם בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה וּא"כ גַּם הֵינְשׁוּן שְׁמַת חֲזִיבִים עֲלֵיו מְשׁוּם בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה דְּכַר זֶה הוּא שְׂרָצָה הַש"ס לְפָשׁוּט מִתְחַלָּה מִבְּרִייתָא קַמְיִיתָא דְרַבִּי דֵּהֵינְשׁוּן שְׁמַת חֲזִיבִים עֲלֵיו מְשׁוּם בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה וּא"כ מֵה דְחִיָּה הִיא זֹאת שְׂדָחָה ר"פ.

בְּאִפְּוֹן שְׂפַל דְּבַרִּי הַרְב"ח בְּמַקּוּם זֶה צָרִיכִים עֵיוֹן גְּדוּל וְקָשִׁים לְהוֹלְמָם וְדו"ק. וְאַעֲתִיק פְּאֹן דְּבַרִּי הַלַּח"מ ז"ל פְּדִי שְׂיָהִיו מְצוּיִים לִי לְעֵינֵי בָהֶם.

וְהוּא שְׂאֲחַר שְׁהַקְשָׁה מֵה שְׁהַקְשָׁה עַל הַרְמַב"ם ז"ל וְכַמְש"ל פְּתַב וְז"ל. וְנ"ל לְהַלִּיץ בְּעַד רַבִּינוּ ז"ל שְׁמַפְנֵי שְׁבַגְמ' בְּמַסְקָנָא לֹא אָמְרוּ נְפִשׁוּט בְּעֵינֵי דְמְשׁוּם זִילוּתָא מִכַּח בְּרִייתָא דְוָהָא תַנְיָא דְעַדִּין הַבְּעֵיָא לֹא נְפִשְׁטָה וְהוּא מְפָרֵשׁ דְּהַבְּעֵינֵי בְּעֵי אֵי מְשׁוּם פְּסוּפָא דְוָקָא הָוִי טַעְמָא וּלְכַד הִיכָא דְבִינְשׁוּ יֵשׁוּן וּמַת פְּטוּר אוֹ דִּילְמָא מְשׁוּם זִילוּתָא נְמִי אִיכָא בְּוִשְׁתּוֹ פְּלוּמַר הִיכָא דְאִיכָא חַד מְנַיְהוּ אוֹ פְּסוּפָא אוֹ זִילוּתָא אִיכָא בְּוִשְׁתּוֹ וּפְשִׁיט מְקַטְוֹן דְּוַדָּאי מְשׁוּם זִילוּתָא אוֹ בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה נְמִי אִיכָא בְּוִשְׁתּוֹ דְּאִי לֹא הִכִּי לִיכָא טַעְמָא לְחִיבָא בְּקַטְוֹן כָּלֵל בְּשִׁלְמָא אִי אָמַרְתּוּ מְשׁוּם זִילוּתָא אוֹ בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה אִיכָא לְמִימַר דְּהֵינְנוּ טַעְמָא דְּחִיבָא בְּקַטְוֹן אַע"ג דְּלֹא הָוִי טַעְמָא בְּרִירָה פְּוִלִי הָאִי דְּכִינּוּן דְּהָוִי קַטְוֹן אִין בְּזֵה בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה כָּלֵל וְלֹא זִילוּתָא מ"מ אָמְרִינוּ דְּטַעְמָא דְּבְרִייתָא הָוִי הָאִי מְשׁוּם דְּלֹא אֲשַׁפְחָנָא לָהּ טַעְמָא אַחְרִינָא אָבֵל אִי אַמְר' מְשׁוּם פְּסוּפָא וְלֹא מְשׁוּם בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה וְלֹא זִילוּתָא הָאִי לִיכָא בְּקַטְוֹן כָּלֵל וְתִי' דְּלַעוּלָם טַעְמָא מְשׁוּם פְּסוּפָא לְחוּד וְלֹא מְשׁוּם זִילוּתָא וְהָאִי קַטְוֹן הוּא דְּמַכְלָמוּ לִיהַּ וּמַכְלָם וְהַשְׁתָּא בְּקַטְוֹן דְּלֹא מַכְלָם נֹאמַר דְּטַעְמָא דְּפְטוּרָא מְשׁוּם דְּלִית לָהּ פְּסוּפָא וְאַפִּי' חֲזִינְשִׁינוּ לְזִילוּתָא לִיכָא בֵּיהַּ זִילוּתָא אוֹ בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה כִּינּוּן דְּהוּא קַטְוֹן וְכִינּוּן דְּאִית לָהּ הַשְׁתָּה טַעְמָא דְּבְרִייתָא מְשׁוּם פְּסוּפָא לֹא דְּחִקִּינוּ נְפִשִׁין לֹאמַר דְּבְקַטְוֹן אִיכָא זִילוּתָא אוֹ בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה דְּאִי הָוִי אָמְרִי' הִכִּי מַעֲיָקְרָא הָוִי מְשׁוּם דְּלֹא הָוִי טַעְמָא אַחְרִינָא בְּבְרִייתָא וְכִינּוּן שְׂפֹן לֹא אִיפְּשִׁיטָא בְּעֵינֵי הַשְׁתָּא נְמִי תְּבַעֵי לֹן אִי טַעְמָא מְשׁוּם זִילוּתָא וְקַטְוֹן דְּלֹא מַכְלָמוּ לִיהַּ לִיכָא בֵּיהַּ זִילוּתָא וְלֹא בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה.

אִי נְמִי י"ל דְּהַבְּעֵיָא הִיא אִי טַעְמָא הָוִי מְשׁוּם פְּסוּפָא וְלֹא מְשׁוּם זִילוּתָא אוֹ מְשׁוּם זִילוּתָא אוֹ בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה וְלֹא מְשׁוּם פְּסוּפָא וּפְשִׁיט לִיהַּ מְקַטְוֹן דְּהָוִי מְשׁוּם זִילוּתָא וְתִינְרִץ הַמְתַּרְץ דְּאִינְרִי בְּקַטְוֹן דְּמַכְלָמוּ לִיהַּ וּמַכְלָם וְהַשְׁתָּא אַפְתִּי בְּעֵיָא בְּזוּכְתָא קִינְיָא דְּאַפִּי' דְּאָמְרִי' דְּטַעְמָא מְשׁוּם זִילוּתָא אוֹ בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה צְרִיךְ שְׂיָהִיָּהּ הַקְטוֹן דְּמַכְלָמוּ לִיהַּ וּמַכְלָם וְאִי אִיכָא בְּוִשְׁתּוֹ לְמַשְׁפָּחָה כִּינּוּן שְׁמַבְיִישִׁין לְקַטְוֹן שְׁהוּא גְּדוּל כ"כ דְּמַכְלָמוּ לִיהַּ וּמַכְלָם אָבֵל קַטְוֹן דְּלֹא מַכְלָמוּ לִיהַּ לִיכָא זִילוּתָא וְלֹא בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ דִּילְמָא טַעְמָא לֹא הָוִי מְשׁוּם זִילוּתָא אוֹ בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה אֲלֵא מְשׁוּם פְּסוּפָא דִּידְיָהּ וּלְכַד בְּעֵינֵי דְּמַכְלָמוּ לִיהַּ וּמַכְלָם וּא"כ נְשַׂאָרָה הַבְּעֵיָא בְּלִי פְּשִׁיטוֹת וְנִתְקַיְמוּ דְּבַרִּי רַבִּינוּ ז"ל.

עכ"ל הַרְב"ח לַח"מ ז"ל. וְעֵינְקַר סְמִיכְתּוֹ שֶׁל הַרְב"ח לַח"מ ז"ל הוּא מ"ש בְּתַחֲלַת דְּבַרְיוֹ שְׁמַפְנֵי שְׁבַגְמ' בְּמַסְקָנָא לֹא אָמְרוּ נְפִשׁוּט בְּעֵינֵי דְּמְשׁוּם פְּסוּפָא (ט"ס גַּפַּל בְּדַבְרֵי הַלַּח"מ שְׁכַתּוּב זִילוּתָא וְצ"ל פְּסוּפָא) מִכַּח בְּרִייתָא דְוָהָא תַנְיָא ש"מ דְּעַדִּין הַבְּעֵיָא לֹא נְפִשְׁטָה.

וְאַחַר הַהִתְבּוּנָנוֹת הַבְּנִיתִי קֶצֶת יִשׁוּבוּ הַשְּׁנִי. וְהוּא שְׂאֲחַר שְׂדָחָה ר"פ מ"ש הַש"ס לְפָשׁוּט הַבְּעֵיָא שֶׁל ר"א בַּר מְמַל מִבְּרִייתָא קַמְיִיתָא דְרַבִּי שְׂאֲמַר שְׁהַקְטוֹן י"ל בְּוִשְׁתּוֹ ש"מ שְׁהַבְּוִשְׁתּוֹ הוּא מְשׁוּם בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה דַּא"ל הַ לָּמָּה הַקְטוֹן י"ל בְּוִשְׁתּוֹ אֲלֵא וְדָאי שְׁהוּא מְשׁוּם בְּוִשְׁתּוֹ מִשְׁפָּחָה וְיֵצֵא לְנוּ שְׁהֵינְשׁוּן שְׁמַת חֲזִיבִים בְּבְוִשְׁתּוֹ וְדָחָה ר"פ ד' כְּנֹלָם אִינוּ אֲלֵא מְשׁוּם פְּסוּפָא וְדִקְשִׁיָּא לָהּ קַטְוֹן בַּר בְּוִשְׁתּוֹ הוּא? אִין דְּמַכְלָמוּ לִיהַּ וּמַכְלָם וּא"כ לִיכָא לְמַפְשֵׁט מְהָא שְׁהַצְדָּדִים שְׁקוּלִים דְּנוּכַל לֹאמַר

דְּרַבֵּי דְקָאָמֵר שְׁהִקְטָן י"ל בְּנוֹשֶׁת הוּא אִפִּי בְּמַכְלָמוּ לִיה וְלֹא מִכְּלָם וַיֵּשׁ לוֹ בְּנוֹשֶׁת מִשׁוּם מְשַׁפְּחָה וְגַם הִיָּשֵׁן שְׁמַת י"ל אוֹ נוֹכַל לֹמֵר דְּרַבֵּי לֹא אֵינְרִי אֱלָא בְּמַכְלָמוּ לִיה וּמִכְּלָם דְּאִית לִיה כְּסוּפָא אֲבָל בְּלֹא מִכְּלָם דְּלִית לִיה כְּסוּפָא אֵין לוֹ בְּנוֹשֶׁת וְלֹא חֵינְשִׁינוּ לְבְּנוֹשֶׁת מְשַׁפְּחָה וְא"כ גַּם הִיָּשֵׁן שְׁמַת אֵין לוֹ וְאֲחֵר שְׁהִבִּיא הַש"ס וְהִתְנָא וְכו' דַּש"מ דְּחִילּוּקוֹ שְׁל ר"פ הוּא אֲמַת אָמֵר הָרַב לַח"מ דְּהַרְמַב"ם יִפְרֵשׁ שְׁגַם לְאֲחֵר שְׁהִבִּיא הַש"ס וְהִתְנָא מְדָלָא קָאָמֵר בְּפִירוּשׁ שְׁנַפְּשׁוּט הַבְּעִיָּא ש"מ שְׂאָרָא לְאֲחֵר וְהִתְנָא עֲדִין לֹא נִפְשְׁטָה הַבְּעִיָּא.

דְּנוֹכַל לֹמֵר דְּרַבֵּי דְקָאָמֵר בְּבִרְיָתָא בְּתִרְיָתָא קָטָן פְּעָמִים י"ל וּפְעָמִים אֵין לוֹ וּמְוַכְרְחִים לֹמֵר דְּפְעָמִים י"ל הוּא בְּמַכְלָם וּפְעָמִים אֵין לוֹ הוּא בְּלֹא מִכְּלָם נוֹכַל לֹמֵר דְּרַבֵּי ס"ל דְּהַבְּנוֹשֶׁת הוּא מִשׁוּם בְּנוֹשֶׁת מְשַׁפְּחָה וְאִם תֹּאמֵר א"כ גַּם בְּקָטָן דְּלֹא מִכְּלָם יִהְיֶה חֵיב עַל בְּנוֹשֶׁתוֹ דְּנִהֵי דְּהוּא לֹא מִכְּלָם מ"מ יֵשׁ בְּנוֹשֶׁת מְשַׁפְּחָה תְּרִיץ וְאֵימָא הֵכִי דְקָטָן שְׁהוּא קָטָן כ"כ דְּלֹא מִכְּלָם אִפִּי זִילוּתָא לִית לִיה וְגַם בְּנֵי מְשַׁפְּחָתוֹ אֵינָם חוֹשְׁשִׁים לוֹ וְלִצְדָּה זֶה יֵצֵא לְנוּ שְׁהִיָּשֵׁן שְׁמַת חֵיבִים עַל בְּנוֹשֶׁתוֹ מִשׁוּם זִילוּתָא אוֹ בְּנוֹשֶׁת מְשַׁפְּחָה.

אוֹ נוֹכַל לֹמֵר דְּרַבֵּי דְקָאָמֵר פְּעָמִים וְכו' ס"ל דְּהַבְּנוֹשֶׁת הוּא מִשׁוּם כְּסוּפָא וְלֹא מִשׁוּם בְּנוֹשֶׁת מְשַׁפְּחָה וְלִפְיָקוֹ יֵצֵא לְחֻלְקָא בֵּין מִכְּלָם לְלֹא מִכְּלָם דְּלֹא מִכְּלָם פְּטוּר מִשׁוּם דְּלִית לִיה כְּסוּפָא וְיֵצֵא לְנוּ דְּיִשָּׁן שְׁמַת פְּטוּרִים עַל בְּנוֹשֶׁתוֹ מִפְּנֵי שְׁהַבְּנוֹשֶׁת אֵינּוּ אֱלָא מִשׁוּם כְּסוּפָא דִּידְיָה וְהָרִי לֹא קָבַל בְּנוֹשֶׁת וְהַבְּעִיָּא לֹא נִפְשְׁטָה לְפִיָּקוֹ פְּסַק הַרְמַב"ם דְּפְטוּר מִשׁוּם סְפָקָא דְּדִינָא וְאִם תְּפָשׂוּ הַיּוֹרְשִׁים אֵין מוֹצִיאִים מֵהֶם.

וְהַשְׁתָּא תַּתְּוֹרֵץ גַּם הַקּוֹשְׁיָא שְׁהִיָּתָה עַל הַרְמַב"ם בְּקָטָן דְּלֹא מִכְּלָם דְּכֹסַק בְּהַחֲלִט שְׁפְטוּרִים עַל בְּנוֹשֶׁתוֹ וְלֹא מִשׁוּם סְפָקָא דְּדִינָא דְּהָא לְשַׁנֵּי הַצְּדָדִים קָטָן דְּלֹא מִכְּלָם אֵין לוֹ בְּנוֹשֶׁת דְּאֵי מִשׁוּם כְּסוּפָא דִּידְיָה הָרִי לֹא מִכְּלָם וְאֵי מִשׁוּם בְּנוֹשֶׁת מְשַׁפְּחָה כִּינּוּ דְּהוּא קָטָן כ"כ דְּלֹא מִכְּלָם בְּנֵי מְשַׁפְּחָתוֹ אֵינָם חוֹשְׁשִׁים לוֹ.

זֶה נ"ל בְּפִירוּשׁ דְּבָרֵי הָרַב לַח"מ ז"ל בְּיִשׁוּבוֹ הַשְּׁנִי הֵגַם שְׁדַבְּרִיו אֵינָם מְפֹרְשִׁים הַיֵּטֵב. וְעַכ"ז קוֹשְׁיָא לִי בְּגוֹנוּיָה דְּלָמָּה הִנְצַרְךָ הָרַב לַח"מ לֹמֵר בְּיִשׁוּבוֹ הַשְּׁנִי דְּהַבְּעִיָּא הִיָּתָה אֵי טַעְמָא הָנִי מִשׁוּם כְּסוּפָא וְלֹא מִשׁוּם זִילוּתָא אוֹ מִשׁוּם זִילוּתָא וְלֹא מִשׁוּם כְּסוּפָא וְלֹא אָמֵר כַּמ"ש בְּיִשׁוּבוֹ הַרְאָשׁוֹן דְּהַבְּעִיָּא הִיא אֵי מִשׁוּם כְּסוּפָא דְּנוֹקָא אוֹ מִשׁוּם זִילוּתָא אוֹ בְּנוֹשֶׁת מְשַׁפְּחָה נְמִי וְהוּא פָּשִׁט הַשְּׁמוּעָה דְּהַבְּנוֹשֶׁת נִקְרָא שְׁמוֹ בְּנוֹשֶׁת שְׁמִבְיֵישׁ פְּנִיּוֹ בְּפְנֵי הַרְוֹאִים שְׁרוּאִים ד"מ שְׁרַקָּה בְּפְנִיּוֹ וְכִיּוֹצֵא אֱלָא דְּהַבְּעִיָּא הִיא בְּמַקּוֹם דְּלֹא שְׁיִיךָ בְּנוֹשֶׁת פְּנִים כְּגוֹן הָא דְּהִיָּה יִשָּׁן שְׁלֹא נִתְבַּיֵּישׁוּ פְּנִיּוֹ אִם יִהְיֶה חֵיב זֶה שְׁרַקָּה בְּפְנִיּוֹ מִשׁוּם הַזְּלוּל שְׁזָלוּל בּוֹ אוֹ מִשׁוּם בְּנוֹשֶׁת מְשַׁפְּחָה וְלָמָּה הִנְצַרְךָ הָרַב לַח"מ לְדַחֵק עֲצָמוֹ וְלֹמֵר מִשׁוּם כְּסוּפָא וְלֹא מִשׁוּם זִילוּתָא אוֹ מִשׁוּם זִילוּתָא וְלֹא מִשׁוּם כְּסוּפָא שְׁהוּא הַפְּשִׁט.

וְכָל הַדְּבָרִים הַלְלוּ הֵם הַפְּשִׁט הַסּוּגִיָּא דְּפָשִׁט הַסּוּגִיָּא נִרְאָה בְּרוּר דְּאָר קָטָן דְּלֹא מִכְּלָם אֵין דְּלִית לִיה בְּנוֹשֶׁת פְּנִים אִית לִיה זִילוּתָא אוֹ בְּנוֹשֶׁת מְשַׁפְּחָה וּמִשׁוּ"ה רְצָה הַש"ס מַעֲיָקָרָא לְפָשׁוּט בְּעִיָּת ר"א בַּר מְמַל מְבִרְיָתָא קְמִיָּתָא דְּרַבֵּי דְקָאָמֵר דְּקָטָן חֵיבִים עַל בְּנוֹשֶׁתוֹ וְהוּהוּ ס"ד דְּרַבֵּי אֵינְרִי בְּקָטָן כ"כ דְּלֹא מִכְּלָם וְא"כ מָה שְׁחֵיבִים עַל בְּנוֹשֶׁתוֹ הוּא מִשׁוּם זִילוּתָא אוֹ בְּנוֹשֶׁת מְשַׁפְּחָה אֱלָא דַּר"פ דְּחָה דְּרַבֵּי אֵינְרִי בְּמַכְלָם וְאֵינּוּ אֱלָא מִשׁוּם כְּסוּפָא.

וּפְשֵׁט הַסּוּגָיָא הוּא ג"ך וְשֹׁחַר שְׂהֵבִיא הַש"ס וְהַתְנַיָּא לְסִיּוּעֵי לְחִילוּקוֹ שְׁל ר"פ דְּהַבְעֵיָא נְפֻשְׁטָה בְּיָשׁוֹן שְׁמַת לְפְטוּרָא וּמָה שְׁסֻמָּךְ עֲצָמוֹ הַלַּח"מ לְעֵשׂוֹת פִּירוּשׁוֹ מִפְּנֵי שְׁלֹא אָמַר הַש"ס בְּפִירוּשׁ דְּנְפֻשְׁטָה הַבְעֵיָא אַחַר הַמְחִילָה לְאוֹ שְׁמָה סְמִיכָה דְכַמָּה פְּעָמִים מְצִינּוּ סִגְנוֹן זֶה בְּש"ס פְּשֻׁמְבִיא אֵיזָה סִייעַתָּא לְצַד אַחַד מְאִיזָה בְּעֵיָא מְבִיא בְּשִׁתְּיָקָה וְאִינוּ מְפָרֵשׁ שְׁנְפֻשְׁטָה הַבְעֵיָא.

וּמֵאִי דְקָשָׁה עַל הַרְמַב"ם נִרְאָה קְרוֹב לְאַמַּת דְּהַרְמַב"ם לָא הֵנָּה גָרִים הַאִי וְהַתְנַיָּא וְכַמֶּש"ל אֶלָּא שְׁעוּמָד לְנִגְדָנוּ הַה"מ ו"ל שֶׁהִי"ל לְפָרֵשׁ לְנוּ זֶה גַם מֵאִי דְהֵנָּה קָשָׁה עַל הַרְמַב"ם דְּלָמָּה בְּלֹא מִכְּלָם פְּסַק דְּפְטוּר עַל בְּנוֹשְׁתוֹ וְלֹא פָּתַב שְׁהוּא מְשׁוּם סְפָקָא קְרוֹב לֹאמַר כַּמֶּש"ל שְׁסֻמָּךְ עַל מָה דְּפָסַק בְּיָשׁוֹן שְׁמַת שְׁהוּא מְשׁוּם סְפָקָא דְּדִינָא דְּנוֹקָא וְכַמֶּש"ל.

וְיִשׁוּבוּ הָרֵאשׁוֹן שְׁל הַרְבֵּי לַח"מ ו"ל קָשָׁה לְהוֹלְמוֹ כְּאַשְׁרֵי יִרְאָה הַמְעֵינִין וְתַל"מ :